

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EŞLERDE EVLİLİK UYUMU İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Yelda İpek ÇAĞLAYAN

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı

Aile Danışmanlığı Programı

Haziran 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EŞLERDE EVLİLİK UYUMU İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yelda İpek ÇAĞLAYAN

Öğrenci Numarası: Y1616.010003

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı

Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

Haziran 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1616.010003 numaralı öğrencisi **Yelda İpek ÇAĞLAYAN**'ın "EŞLERDE EVLİLİK UYUMU İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13.06.2019 tarih ve 2019/08 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *aybunay* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *teknik* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :21/06/2019

1)Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN

aybunay
aybunay
aybunay

No: Öğrencinin Tez savunmasında Başarılı olması halinde bu form imzalanacaktır. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Eşlerde Evlilik Uyumu ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (12/06/2019)

Yelda İpek ÇAĞLAYAN

ÖNSÖZ

Sağlıklı kişiliğin önemli özelliklerinden birisi de bireyin çevresindeki insanlarla yakın ve samimi ilişkiler kurabilmesidir. Yakın ve samimi ilişkiler bireyin hem kişilik gelişimini hem de başta evlilik olmak üzere sosyal gelişimini önemli düzeyde etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Tüm bu yönleriyle evlilik gibi yakın ilişkileri anlama çabası içinde bağlanma kuramı önemli bir yer tutmaktadır. Evlilik uyumu ve eşler arasındaki sevgi bağlarında bağlanma stillerinin önemli bir faktör olduğu düşünülerek bu çalışma konusuna karar verilmiştir.

Bu araştırmanın tüm aşamalarında rehberliği ve engin bilgileri ile bana yol gösteren, kıymetli geri bildirim ve yorumlarıyla bu çalışmanın ortaya çıkmasında önemli etkisi olan saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK'e en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tüm destekleriyle yüksek lisansımın her aşamasında yanımda bulunan aileme de teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2019

Yelda İpek ÇAĞLAYAN
Psikolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	11
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.2 Problem	3
1.2.1 Alt Problemler	3
1.3 Sınırlılıklar.....	3
1.4 Tanımlar	3
2 KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1 Aile	5
2.2 Evlilik Kavramı	7
2.2.1 Evlilik Kurumunun İşlevleri.....	10
2.2.2 Evlilik Kurumunun Önemi.....	12
2.2.3 Evlilik Çatışması	13
2.2.4 Evlilik Uyumu	16
2.2.5 Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler	18
2.2.5.1 Ekonomik sorunların etkisi.....	18
2.2.5.2 İletişim ve dayanışmanın etkisi.....	20
2.2.5.3 Cinsel yaşamın etkisi	21
2.2.6. Evlilikte Yeni Yönelimler	22
2.3 Bağlanma Stilleri.....	24
2.3.1 Bağlanma Teorisi	25
2.3.2 Çocuklukta Bağlanma	29
2.3.3 Yetişkin ve Evli Çiftlerde Bağlanma.....	31
2.3.3.1 Güvenli stil.....	33
2.3.3.2 Kaçınan stil	33
2.3.3.3 Endişeli-kaygılı stil.....	34
2.3.3.4 Kayıtsız-düzensiz stil	34
2.4 İlgili Araştırmalar	36
3 YÖNTEM.....	43
3.1 Araştırma Modeli	43
3.2 Çalışma Grubu.....	43
3.3 Kullanılan Ölçme Araçları	46
3.3.1 Demografik Bilgi Formu	47
3.3.2 Evlilik Uyum Ölçeği	47

3.3.3 İlişki Ölçekleri Anketi.....	48
3.4 Verilerin Analizi.....	48
4 BULGULAR.....	51
5 TARTIŞMA.....	61
6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
6.1 Öneriler.....	66
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	77
Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	78
Evlilikte Uyum Ölçeği.....	80
İlişki Ölçekleri Anketi.....	82
ÖZGEÇMİŞ.....	85

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Çocuk ve Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri	35
Çizelge 3.1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	44
Çizelge 3.2: Katılımcıların Aileleri ile İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı	45
Çizelge 3.3: Katılımcıların Bağlanma Stillere Göre Dağılımı	46
Çizelge 3.4: Evlilik Uyumu Ölçeğinden Alınan Puanlara Ait Betimsel Değerler	49
Çizelge 4.1: Bağlanma Stiline Göre Kadınların Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	51
Çizelge 4.2: Bağlanma Stiline Göre Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	52
Çizelge 4.3: Bağlanma Stiline Göre Çiftlerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları.....	53
Çizelge 4.4: Cinsiyete Göre Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları	54
Çizelge 4.5: Çocuk Sayısına Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	55
Çizelge 4.6: Evlilik Süresine Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	55
Çizelge 4.7: Evlilik Şekline Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	56
Çizelge 4.8: Eğitim Durumuna Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	56
Çizelge 4.9: Aylık Gelire Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	57
Çizelge 4.10: Yaşa Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları	57
Çizelge 4.11: Cinsiyet ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi....	58
Çizelge 4.12: Yaş ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	59
Çizelge 4.13: Evlilik Süresi ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	59

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Evlilik Türleri	8
Şekil 2.2: Evlilik Uyumunu Etkileyen Temel Etmenler	19
Şekil 2.3: Bağlanma Figürleri ve Zihinsel Temsiller.....	27

EŞLERDE EVLİLİK UYUMU İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu tezin amacı eşlerin bağlanma stilleri ve eş uyumları arasındaki ilişkileri demografik ve aile faktörleri açısından incelemektedir. Çalışmada nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılarak evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri; bağlanma stili, cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlilik şekli, eğitim durumu, aylık gelir ve yaş değişkenlerine göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Hatay'ın il, ilçe ve köy merkezlerinde ikamet eden 234 evli çift araştırmaya dahil edilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmada demografik bilgi formu, evlilik uyum ölçeği ve ilişki ölçekleri anketi kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırma verilerinin analizi ile kadınların ve erkeklerin büyük bir oranı kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Cinsiyet ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Araştırmada güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyumları kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarınkine göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyumları hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine kıyasla anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Bağlanma stiline göre çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumlarının, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın diğer boyutunda ise katılımcıların cinsiyet, aylık gelir, yaş, çocuk sayısı, evlilik şekline, süresine göre evlilik uyumlarında karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma verilerine göre, cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik şekline, süresine yaşa ve aylık gelire göre evlilik uyumunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte eğitim durumu ve aylık gelire göre evlilik uyumu anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Evli çiftler, bağlanma stili, evlilik uyumu, demografik faktörler, aile faktörleri*

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MARITAL ADJUSTMENT AND ATTACHMENT STYLES OF COUPLES

ABSTRACT

The aim of this thesis is to investigate the relationship between spouses' attachment styles and spousal harmony in terms of demographic and family factors. In the study, by using causal comparison research design, marital adjustment levels of married couples were compared in terms of attachment style, gender, number of children, duration of marriage, marriage type, educational status, monthly income and age variables. The study group was formed by including 234 married couples residing in the provincial, district and village centers of Hatay. Data were obtained by using demographic information form, marital adjustment scale and relationship scales questionnaire.

Analysis of the research data reveals that a large proportion of men and women have an indifferent and secure attachment style. There was no significant relationship between gender and attachment style. In the study, marital adjustment of women with secure attachment style was significantly higher than that of women with indifferent attachment style. Similarly, marital adjustment of men with secure attachment style was significantly higher than that of men with both indifferent and obsessive attachment style. Significant differences were found in the marital adjustment scores of couples according to attachment style. Marital adjustment of couples with secure attachment style was found to be significantly higher than couples with indifferent attachment style. In the other dimension of the study, comparisons were made between the participants' marital adjustment according to gender, monthly income, age, number of children, type of marriage and duration. According to research data, no significant difference was found in marital adjustment according to gender, number of children, type of marriage, age and monthly income. However, marital adjustment varies significantly according to educational background and monthly income.

Keywords: *Married couples, attachment style, marital adjustment, demographic factors, family factors*

1 GİRİŞ

Aileyi tanımlamak zor bir şey olabilir çünkü tek başına “aile” kelimesi, birçok farklı anlam ve duyguları birleştiren güçlü bir kelimedir. Aile aidiyet, bağlılık, sevgi, saygı ve destek duygularını içinde barındıran özel bir kavramdır. Aile, sosyal yaşamın temel taşı, insan yaşamını sağlayan yapıcı hücre ve akrabalık ilişkilerinin sağlam temelleri olan gelenek ve sosyal değerleri korumanın temel merkezi olarak düşünülür. Bir aile üyeleriyle birlikte duygusal bağları, ortak değerleri, amaçları ve sorumlulukları paylaşır (Ellis vd.,2008: 47)

Evlilik ortaya çıkışının başlangıcından bu yana güvenli bir yer olarak insan yaşamını kapsar ve akrabalık ağı içinde yeni bir dalga oluşturur (Taniguchi vd., 2006: 254) Evlilik yaşamında önemli olan, evlilik uyumu ve memnuniyetidir. Evlilik ilişkisi en önemli ve en temel insan ilişkisi olarak tanımlanmaktadır. Çünkü bir aile kurma ve yeni nesil yetiştirme için temel yapıdır ve evlilik doyumu ya da uyumu evlilik ilişkisinin çok önemli ve karmaşık bir yönüdür (Sternberg ve Hojjat, 1997). Farklı kültürlerde eşler arasındaki uyumun ve bu uyuma etki eden faktörlerin daha iyi anlaşılabilmesi için daha fazla çalışmanın yapılması önerilmektedir. Bu çalışmada araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranacaktır. Araştırmada elde edilen sonuçların hem araştırmacılara hem de uygulayıcılara önemli bilgiler sunacağı tahmin edilmektedir.

Sağlıklı bir aile oluşturmanın önemli özelliklerinden birisi de bireyin eşiyle yakın ve samimi ilişkiler kurabilmesidir. Yakın ve samimi ilişkiler bireyin hem kişilik gelişimini hem de sosyal gelişimini önemli düzeyde etkileyen en önemli etmenlerden biridir. John Bowlby'nin bağlılık teorisi, başlangıçta çocuklarla anne-babaları arasındaki duygusal bağı açıklamak için hazırlanmış olsa da, Bowlby bu bağlılığın beşikten mezara kadar insan yaşantısının önemli bir unsuru olduğu kanısındadır ((Fralely vd., 2013; Hamarta, 2004). Tüm bu yönleriyle yakın ilişkileri anlama çabası içinde bağlanma kuramı önemli bir yer tutar.

Neredeyse 30 yıl boyunca bağlanma konusundaki araştırmalar, ebeveynlerin yetişkin bağlanma yönelimlerinin kendileri arasında ve çocuklarıyla ilişkilerinin kalitesiyle

ilişkili olduğunu ampirik olarak ortaya koymuştur (Jones, Cassidy ve Shaver, 2015: 45)

Bireylerin bağlanma stiline, eş seçiminden başlayarak evlilikteki tüm aşamaları etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle bağlanma düzenini tanımak, bir ilişkideki güçlü ve zayıf yönlerin anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bağlanma stillerinde temeller erken çocukluk etkileşimlerinde kurulur ve yetişkinlikteki ilişkilerin temel çerçevesi olarak işlemeye devam eder. Bağlanma stili, bireylerin birbirlerinin ihtiyaçlarına nasıl tepki verdiğini ve onların nasıl karşılanacağını etkiler. Tüm bu yönleriyle kararlı ve kaliteli bir ilişki geliştirmek için bireyin kendi kişisel gelişimi üzerinde odaklanması önem taşımaktadır.

Bağlanma stilleri sadece evlilik uyumu değil, aile üyelerinin evdeki rollerini nasıl oynadıklarına ve ortaya çıkan sorunları nasıl çözdüklerine ve aile üyeleri arasındaki iletişimi nasıl sağladıklarına kadar birçok durumu anlamamızda belirleyici olabilir. Bilimsel literatüre dayanarak, evlilik özelliklerinin, özellikle evlilik uyumunun bireylerin sağlığı üzerinde etkisi olduğu açıktır. Güvenli bağlanma stillerine sahip ve olumlu bir etkileşimi olan eşlerin, birbirleri ile daha az çatışacakları ve sorunlarını kolayca çözecekleri ve bu nedenle evlilik yaşam kalitelerinin oldukça iyi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, evlilik uyumsuzluğunun sadece eşleri değil çocukları da olumsuz şekilde etkileyebileceği unutulmamalıdır. (Darvizeh and Kahki, 2008; Trudel and Goldfarb, 2010). Sonuçta, tüm bu faktörler bir yönüyle evlilik uyumunu da doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Bu çalışmada ulaşılan bulgularının, özellikle aile işlevlerinde, bağlanma stiline, evlilik uyumundaki rolünü anlamaya yardımcı olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle, eşler arasındaki uyum ve ilişki kalitesini arttırmaya yönelik herhangi bir çabanın onların bağlanma stillerini dikkate alması önem arz etmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın ana amaçları öncelikle eşlerin bağlanma stilleri ve eş uyumları arasındaki bağlantılarla ilgili literatürün kapsamlı bir teorik ve ampirik incelemesi, çeşitli çalışmalardan elde edilen bulguların bütünleştirilmesi ve doğrudan eşlerden elde edilen verilerle demografik ve aile faktörleri değişkenleri ile bağlanma stilleri ve eş uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

1.2 Problem

Evli çiftlerde bağlanma stilleri ile evlilik uyumu arasında bir ilişki olup olmadığı yönündeki soruya aranan yanıt araştırmanın temel problemini ve ana sorusunu oluşturmaktadır. Bu boyutta çalışmanın diğer alt sorularını ise şunlar oluşturmaktadır;

1.2.1 Alt Problemler

- 1- Kadınlarda evlilik uyumu bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 2- Erkeklerde evlilik uyumu bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- Evlilik uyumu çiftlerin bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 4- Evlilik uyumu demografik faktörlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3 Sınırlılıklar

Bu çalışma 2019 yılında Hatay ilinde ikamet eden evli çiftlerin

-Bağlanma stilleri,

-Evlilik uyumları,

-Demografik faktörler ve aile özellikleri ve

-Bağlanma stilleri ve evlilik uyumu değişkenleri arasındaki ilişkilerle sınırlıdır.

1.4 Tanımlar

Evlilik uyumu: Birbirleri ile iletişim halinde olan, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği (Kıslak, 1999: 56).

Bağlanma stili: Bağlanma stili, (başlangıçta) bireyler ve birincil bakıcıları arasında temel ihtiyaçların karşılanması için ve daha sonra da çevrelerindeki dünyayla (başkalarıyla) etkileşimde bulunmak için geliştirdikleri bir şemayı ve bununla bağlantılı ilişkisel davranışları ifade eder. Aslında bağlanma, doğuştan insanın

bakıcılarıyla anlamlı duygusal ve güçlü ilişkiler kurma yeteneğine atıfta bulunan bir sistem (Bifulco vd., 2002: 51). Bireyin bağlanma stili, etkileme ve bağlanma deneyimlerini çevreleyen, hem çocuklukta hem de yetişkinlikte insanların ilişkilerine yön veren bir olgudur (Allen vd., 1998)

2 KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Aile

Aile, toplumun temelini oluşturan özel bir kurumdur. Aile; aynı zamanda saygı, sevgi ve güven ortamının oluşturduğu bir kurum ve toplumun geleceğini temsil eden nesillerin yetiştiği bir ocaktır. Aile içinde karşılıklı hak ve görevler bulunmaktadır. Aile bireyleri görev ve sorumluluklarının bilinci ile hareket ederler. Bir toplumun sağlıklı ve sağlam temellere sahip olması, ailelerin sağlıklı ve sağlam temellere sahip olması ile mümkündür. Sevgi ve anlayış çocukların en büyük gereksinimlerinden biridir.

Toplumun teminatı olan çocukların temel ihtiyaçları, aile kurumlarında karşılanmaktadır (Çiftçi, 1991: 2).

Aile kurumu, toplum içinde bireylerin güven, şefkat ve saygı ihtiyaçlarının karşılandığı, genç kuşakların yetişerek toplumun bir parçası haline geldiği, gençlerin toplumun ihtiyaç ve beklentilerine göre şekillendirildiği, toplumun temeli ve geleceğinin biçimlendiği bir yerdir (Ulu, 2003: 14). Aile, bireyler arasında önemli bağların oluşarak bir arada yaşamalarına fırsat vermektedir. Toplumu oluşturan temel bir parça olmakla birlikte, toplumun olmazsa olmazı ve onun benliğini oluşturan kutsal bir kurumdur. Aile, toplumun değer yargılarını, normatif kuralları, yaşam biçimini ve toplumsal yapıyı temsil eder. Ailenin toplum içindeki vizyon ve misyonunun geçmişten günümüze kadar geçen süreçte birtakım değişimlere uğradığı bilinmektedir (Aydın, 2000: 35-36).

Aile kurumu dünya üzerinde hemen hemen tüm kültürlerde değerli bir kurum olarak kabul edilmektedir. Aile içinde bireyler biyolojik, sosyal ve psikolojik ilişkiler kurmakta ve bazı sorumlulukları üstlenerek yaşamlarını sürdürmektedir. Bir sistem olarak ailenin; karı-koca, anne-baba ve kardeşler olmak üzere üç alt sistemde incelenmesi mümkündür. Evlilik ile oluşan aile sistemi aile bireyleri arasındaki ilişkilerin gelişmesi ile daha karmaşık bir yapıya bürünmektedir (Kılıç, 2009: 229).

Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulan Türk Aile Yapısı Özel İhtisas komisyonu aile kavramını “kan bağıllığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birim” şeklinde ifade etmiştir (Bulut, 1993: 2).

Toplumsal bir kurum olan ailede; genç kuşaklar yetiştirilmekte, toplumun değer yargıları aktarılmakta, bireyler arasında güven veren sıcak ilişkilerin kurulmakta ve bazı ekonomik etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Rıza (1991: 81), aileyi “aralarında kan bağına dolayısıyla da hısımlık ilişkileri olan veya evlilik ve/veya evlat edinme neticesinde hısımlık ilişkilerinin kurulduğu kişilerden oluşturulan temel bir olan toplumsal bir kurum” olarak tanımlamıştır. Cansel (1991: 407) aile kavramını “bir toplumun en küçük örgütlü birimini oluşturan sosyolojik ve tarihi gerçekliklerinden yola çıkıp aileyi, insanların karşı cins ile beraber yaşama içgüdüsünün oluşturulduğu bir birlik” olarak ifade etmiştir. Yapılan tanımlar değerlendirildiğinde, insanların çoğu ihtiyaçlarının ailelerinde karşılandığı ve sağlıklı bir toplumun oluşması için ailelere büyük görevler düştüğü söylenebilir.

Aile kavramının farklı anlamları bulunmaktadır. Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe sözlüğünde aile altı farklı anlamıyla açıklanmıştır. Aile kavramının ifade ettiği anlamlar aşağıda sıralanmıştır (TDK, 2019).

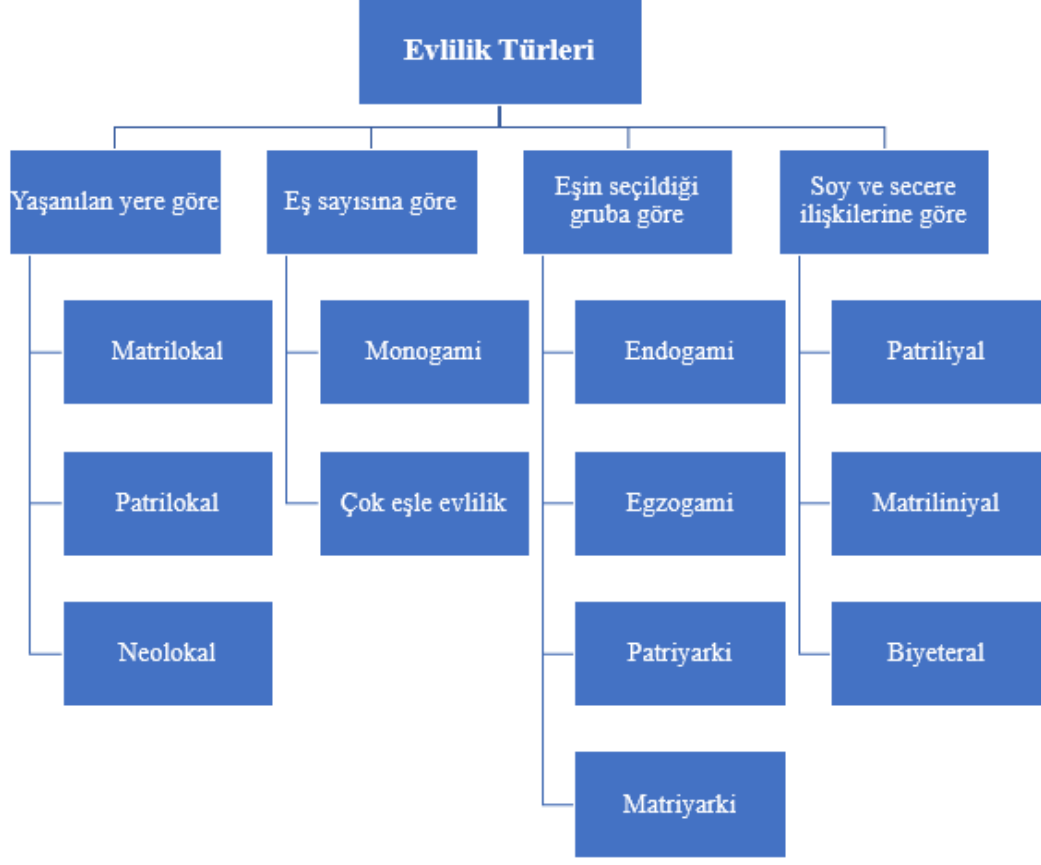
- “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir.” Bu tanım aile kavramını açıklamak için en çok kullanılan tanımlardan biridir. Diğer yandan, bu tanım aile kavramını açıklamak için kan ve evlilik bağına vurgu yaptığından, aile kavramının kapsamını daraltmaktadır.
- Aile, “Kayını soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümüdür.” Bu tanımda ise aile kavramı daha geniş alanda tanımlanmıştır. Günlük hayatta kullanılan sülale kelimesini içine alan bir tanımdır.
- Aile “Birlikte oturan hısımlık ve yakınların tümüdür.” Bu tanımın da dar kapsamlı olduğu söylenebilir. Aile kavramı burada beraber ikamet etmeğe dayandırılarak kapsamı sınırlandırılmıştır.

- Aile “eş, karı.” Erkeklerin eşleri ve çocuklarından birlikte söz edilirken ya da yalnızca eşlerden bahsedilirken kullanılan bir tanımdır.
- Aile “aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünüdür.” Bu tanım ailenin bir amacının olduğuna vurgu yapmaktadır. Ailenin devamı için aile bireylerinin yerine getirmesi gereken karşılıklı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.
- Aile “temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familyadır.” Hem insanlardan hem de diğer canlı veya dil gibi bazı sınıflandırılabilen terimlerden söz ederken aile kavramı kullanılabilir.

2.2 Evlilik Kavramı

Evlilik kavramının aileden daha belirgin bir kavram olduğu söylenebilir. Aile ortak amaçlar doğrultusunda kurulmuş bir grup veya örgüt olarak düşünülebilir. Evlilik ise iki kişinin bir arada yaşamaya karar vermesi, çocuk yapması ve hayatı paylaşması gibi isteklerle oluşturulmaktadır. Evlilik, “bir erkek ve bir kadın arasında olan bir sözleşme, toplumun adına devletin de doğrudan ilgilenecek üzerinde yetki ve kontrol hakkı olan ilişki sistemi” olarak tanımlanabilir (Güleç, 2012: 63).

Yaşamak için tercih edilen yere, eş sayısına, eşin seçildiği gruba ve soy ve secere ilişkilerine göre evlilik türlerini birçok başlık altında incelemek mümkündür. Bu başlıklar aşağıda şekilde hiyerarşik bir yapıda gösterilmiştir (Bağlı ve Sezen, 2005: 12).

Şekil 2.1: Evlilik Türleri

Kaynak: Bağlı ve Sezen, 2005: 12.

Aile yapısının devamı ve sürekliliği için evlilik birlikteliği temel koşullardan biri olarak anılmaktadır. Evlilik toplumun yeniden üretimini sağlamakta ve toplumsal anlamda bir kurum niteliği taşımaktadır. Budak (200: 155) evliliği “iki veya daha çok insanın arasında hukuki olarak kabul edilen ve/veya toplum tarafından onaylanan, tarafların çeşitli hak ve sorumluluk yükleyen ve genel olarak cinselliği de kapsayan bir ilişki” olarak tanımlamıştır. Yapılan tanıma göre, evliliğin hem hukuki hem de toplumsal normlara dayanan bir yapısının bulunduğu söylenebilir. Evlilik ile çiftler karşılıklı görev ve sorumluluklarını kabul etmiş sayılmaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nun 185. Maddesinde evlilik ile ilgili şu açıklamaya yer verilmiştir. “Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar” (Türk Medeni Kanunu, 2001: madde

185). Kanunda yapılan açıklamaya göre, evlilik müessesesinin sağlıklı cinsel yaşam sürdürmeyle beraber çocuk yetiştirme, çocukların bakımını üstlenme, toplumun ihtiyaç ve beklentilerine göre genç kuşakları yetiştirme ve karşılıklı sorumlulukları kabul etme gibi farklı hedefleri vardır.

Türk toplumu içinde yapılan evliliklerin iki başlık altında incelenmesi mümkündür. Birinci evlenme tipi, çiftlerin birbiri ile önceden görüşmesi, tanışması ve severek evlenmesi söz konusudur. Bireylerin severek evlenmesi, hiçbir baskı altında kalmadan birbirlerini sevmesi ve yaşamlarını birleştirmek istemesi anlamına gelmektedir. İkinci evlenme tipinde ise başkalarının araya girmesi ve görücü usulü ile çiftlerin evlenmesi söz konusudur. Bu evlenme tipinde çiftler birbirlerini tanıma fırsatını hemen hemen hiç bulamamaktadır. Çiftler aracılar vasıtasıyla konuşup anlaşma yoluna gitmekte ve flört etmeden yaşamlarını birleştirmektedirler. Görücü usulü evliliklerde sorunlar yaşanabilmekte veya sorunsuz olarak iyi bir şekilde sürebilmektedir. Tarhan (2011: 22), birbirlerini tam olarak tanımadan evlenen çiftlerin, ilerleyen zamanda birbirlerini sevebilmenin olasılığının sıkça görülen bir olgu olduğunu ifade etmiştir.

Güleç (2012: 63), evliliği geniş bir anlamda ele almış ve “bir kadın ve bir erkek arasında geçen bir sözleşme olmakla birlikte, toplum adına devletin doğrudan doğruya ilgilendiği, üzerinde kontrol hakkı ve yetkisi olan bir ilişki sistemidir.” Olarak tanımlamıştır. Toplumsal ve kişisel işlevlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesinde evliliğin önemli bir araç olduğu söylenebilir. Evlilik müessesesi birçok toplumda hukuki dayanaklarla koruma altına alınmıştır. Evliliğin toplumsal ve kişisel işlevleri aşağıda sıralanmıştır;

- Cinsel hayatın meşru kılınması ve sağlıklı bir şekilde düzenlenmesine yardımcı olur,
- Soy çizgisinin belirlenmesini ve çocuğun yasal babasının bilinmesini sağlar,
- Toplum içinde cinsiyet rollerinin ve iş bölümlerinin belirlenmesine yardımcı olur,
- Toplum içinde üretim ve tüketim dinamiklerinin düzenlenmesine ve yaşam standartlarının yükseltilmesine katkıda bulunur,
- Aile bireylerinin güven, korunma, sevgi, ait olma, sevilme, saygı ve dayanışma gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlar,

- Duygusal anlamda destek sağlayarak sevmek ve sevilme ihtiyaçlarına cevap verir,
- Miras ve sosyal güvenlik gibi yasal hakların kazanılmasına ve sürdürülmesine destek sağlar,
- Toplumsal statü kazandırır.

Bireylerin sosyal, psikolojik ve biyolojik ihtiyaç ve beklentilerinin doyrulması evliliğin en önemli amaçlarından biridir. Cinsel güdü, ilişki yaŐayarak ocuk yapmak, nesilleri devam ettirmek en önemli biyolojik ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Evlilik müessesinin kurulması ile çiftler bu ihtiyaçlarını karŐılayabilmektedir. Evliliğin eşlerin güven, korunma dayanışma duygusu yaşamalarına ve geleceği planlamalarına fırsat vermesi sosyal ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaktadır (zėiven,1997: 135). Sonuç olarak, toplumun düzenin sağlanması, kültür ve geleneklerin aktarılması, yeni nesillerin eğitim ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması evlilik kurumu ile mümkün olmaktadır. Bu bakımdan hem devlet hem de dini kurumlar evliliği desteklemekte ve koruma altına almaktadır.

2.2.1 Evlilik Kurumunun İŞlevleri

Evliliğin hem bireysel hem de toplumsal işlevleri bulunmaktadır. Bu iŐlevler bazen doğrudan bazen ise dolaylı olarak insan yaşamını etkilemektedir. Evliliğin psikolojik, ekonomik, biyolojik ve sosyal işlevleri bulunmaktadır (Kasapoğlu ve Karkıner, 2011: 238). Bu başlık altında bu işlevlerin her biri açıklanmıştır

Psikolojik iŐlevler: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarŐisine göre ait olma, sevme ve sevilme en temel ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Birey bu ihtiyaçlarını karŐılayabildiėi lde kendini gerçekleŐtirme fırsatı yakılabilecektir. Evlilik eşler arasında sevme ve sevilme duygularının tatmin edilmesini sağlamaktadır. Evlilik sürecinde eşler acı ve tatlı tüm duygularını paylaŐmakta, ortak yaşamlarından birbirlerinin haz almasına yardımcı olmaktadır. Evliliğin en önemli psikolojik yönleri; eşlerin "beğenilme, sevilme, sevme, seçilme" duygularını yaŐaması ve bireyin evlatları ile beraberliğinden haz duyması ve güven ilişkileri oluŐturmasıdır (Süataç, 2010: 1).

Ekonomik işlev: Bir toplumun tüketime dayalı ekonomisi, toplumun temel taŐını oluşturan ailelerin ev ekonomisi ile yakından ilişkilidir. Tüketicisi bilincinin ailede

genç kuşaklara kazandırılması toplumsal israfın ve gereksiz harmanların önüne geçilebilir. Tüketim biçimi ve miktarı, üretim ekonomisinin kendini şekillendirmesini sağlamaktadır. Evlilik ile oluşturulan yaşam ortaklığı ile bireyler ailede üretim ve tüketim ile ilişkili bilgi ve becerileri kazanırlar. Günümüzde toplumun en küçük parçası olan nükleer aile ne yazık ki bu özellikten uzaklaşmakta ve bir tüketim birimi olma yolunda ilerlemektedir (Süataç, 2010).

Biyolojik işlev: Bireyin biyolojik yönünün tatmin edilmesi evliliğin en önemli işlevlerinden biridir. Karşı cins ile beraber olmanın yaşattığı haz, uzun soluklu birlikte yaşama arzusu, kendi cinsinden nesiller yetiştirme arzusu, karşılıklı gelişen ilişkileri koruma isteği evliliğin biyolojik işlevleri arasında sıralanabilir (Süataç, 2010). Evlilikle kurulan ilişki sayesinde cinsel güdü doyurulabilir. Cinsel güdünün tatmin olmasıyla meşru yoldan “çocuk yapmak, yetiştirmek ve kendi nesillerini üretmek” ihtiyacı da karşılanmaktadır (Özgüven, 2000: 225).

Sosyal işlev: Evlilik sayesinde birey; dayanışma, ortak amaca yönelme, korunma ve toplumsal statü kazanma duygularını tatmin edebilmektedir. Evliliğin gerçekleşmesini sağlayan en önemli sosyal nedenler arasında hayatını başkası ile birleştirip ortak bir amaca yönelme ve kendini güvende hissetme sayılabilir. Kanunlara uyarak oluşturulan birlikteliğin verdiği rahatlık, toplumun beklentilerinin karşılanması, toplumsal uyumun gerçekleşmesi, toplumsal değerlere uyarak kazanılan saygınlık, güven ve haz evliliğin en önemli sosyal işlevleri arasında yer almaktadır (Süataç, 2010: 8).

Evliliğin temel işlevlerini ortaya koyan araştırmalarda, “evlilik yaşam döngüsü” başlığı altında çiftlerin evlilik sürecindeki gelişimsel görevlerine yer verilmiştir. Bu yaklaşımda, evlilik ilişkisinde çiftlerin eş olabilmelerini sağlayan temel görevleri şu şekilde sıralanmıştır (Nichols, 2005: 31).

Bağlılık: Evlilik ile ilgili değerleri ve evlilik ilişkisinin sürdürülmesine yönelik niyet ve çabaları kapsamaktadır.

İlgi: Eşler arasında sevgi gösterme, duygusal bağlanma, gereken ilgiyi ve özeni gösterme gibi duygusal durumları kapsamaktadır.

İletişim: Eşlerin sembolik mesajlar, sözel ve sözel olmayan mesajlar ile ortam duygu ve düşünceleri paylaşmalarıdır. İlişkiyi güçlendiren en önemli araçlardan biri

iletişimdir. Doğru mesajlarla eşler arasında iletişim kurabilmek ilişkinin sağlığı için son derece önemlidir.

Çatışma ve uzlaşma: İnsan ilişkileri arasında çatışma ve uzlaşma çok sık rastlanan bir durumdur. Özellikle uzun süreli ilişkilerde çatışma ve uzlaşma yaşanması kaçınılmaz bir süreçtir. Uzlaşmacı yaklaşımı benimseyen ve çözüm odaklı yöntemler kullanan çiftler ilişkilerini sürdürebilirler.

Anlaşma: Eşlerin karşılıklı beklentilerini öğrenmeleri ve bunu açık bir şekilde ifade etmesi anlaşma durumunu ifade etmektedir. Eşler anlaşma sürecinde aile bağlarından gelen özelliklerinden kısmen kopmayı öğrenmekte ve çift kimlik oluşturmaktadır. Bu süreç sonunda eşler arasında doyum verici duygusal ve cinsel ilişkiler kurulabilir.

2.2.2 Evlilik Kurumunun Önemi

Evliliğin aile oluşumundaki yeri ve önemi her geçen gün artmaktadır. Aile evlilik ile başlar, gelişir ve toplumun en küçük birimini oluşturan bir yapıya bürünür. Evlilik, bireyin ihtiyaçlarını karşılayan en doğal ilişki şeklidir. Evlilik ilişkisi sayesinde birey maddi ve manevi doyum sağlar, toplum içindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirir, yaşadığı çevreye uyum sağlar ve kendini gerçekleştirmek için uygun fırsatlar yakalar (Çelik, 2006: 28).

Kişinin yaşamında aldığı en önemli kararlardan biri, eşini seçerek evlenmeye karar vermesidir. Eş seçimini tesadüflere bağlı gelişen bir süreç değildir. Eşlerin birbirini tanıması, istek ve beklentilerini fark etmesi evlilik sürecinin sağlıklı bir şekilde sürmesine yardımcı olur. Kişinin evlenmeye karar vermesi kişisel olarak aldığı en önemli kararlardan biridir. Bu karar; kişinin bundan sonraki hayatını kiminle ve nasıl geçireceğini, çocuklarının ebeveynlerinin kim olacağını, kişiyi bekleyen yeni sorumluluklarını ve ailenin bir bütün olarak nasıl bir hayat yaşayacağını kapsadığından büyük bir öneme sahiptir (Canel, 2012: 17).

Evliliği diğer ilişkilerden ayıran en temel özellik yasal olmasıdır, bu bakımdan diğer cinsel ilişkilerden farklıdır. Evliliğin bu yönü sadece insanlarda değil aynı zamanda doğada, maymunlar gibi diğer farklı hayvan arasında da gözlenmektedir. Doğada hayvanlar nesillerini devam ettirmek istediğinde, onları besleyip büyütme çabaları ve erkeğin yardımı gerektiğinde insanlarda olduğu gibi evliymiş gibi davranma eğilimi göstermektedir. Tıpkı insanlar arasında olduğu gibi hayvanlarda da erkek evlendikten sonra diğer dişilerden etkilenmemektedir. Hayvanların da insanlar

gibi içgüdüsel olarak erdemli davranış sergileme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Ailede yaşamın sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi ve çocukların yetiştirip büyütülebilmesi için eşler arasında uyumun gerçekleşmesi gerekmektedir. Evlilik ile kurulan ilişkiler çiftler arasındaki uyumun gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır (Bedir, 2018: 12).

Evlilik hem bireyi hem de dolaylı olarak toplumu etkilemektedir. İki insanın birbiri ile anlaşarak yeni ilişkiler geliştirmesi hayat doyumu ve yaşam memnuniyetinin sağlanması bakımından son derece önemlidir. Sağlıklı bireyler sağlıklı toplumları oluşturmaktadır. Sağlam temeller üzerinde kurulan evlilikler, bir ömür boyu sürmektedir. Yapılan araştırmalar, evlilik sürecinde ilk beş yılın son derece önemi olduğunu göstermiştir. Bu süreçte karşılaşılan sorunlar ve güçlükler çözülemez ise boşanmalarla karşılaşmaktadır. Türkiye’de 2017 yılında yaşanan boşanmaların %38,7’si evliliğin ilk 5 yılında, %20, 7’si ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşmiştir (TUİK, 2018). Toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap verecek genç kuşakların yetiştirilmesi, evlilik ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine bağlıdır.

2.2.3 Evlilik Çatışması

Evlilik süreci eşler arasında kurulan ilişkilerin dengesine göre olumlu ve olumsuz bir hal alabilir. Partnerlerin etkileşiminin azalması, paylaşma ve hoşgörünün eşik değeri aşarak yozlaşması, ihtiyaç ve beklentilerin karşılıksız kalması, partnerlerin birinde veya ikisinde kaygı ve stresli davranışların gözlenmesine ve evlilik doyumunun azalmasına neden olabilmektedir. Bu süreç, evlilik uyumunu derinden etkileyen ve boşanmaya doğru giden olumsuz bir durumdur (Özgüven, 2000: 234).

Evlilik ile kurulan ilişkiler, karmaşık ve duygusal yönden sürekli değişebilen farklı bir durumdur. Evlilik yaşamı, genelde, geniş bir kitlenin önünde birlikteliğin ilan edilmesi ile başlar. Kız ve erkek arasında evlilik öncesinde ve nişanlılık döneminde olumlu yönlerini gösterme eğilimi bulunmaktadır. Bazı durumlarda çiftler birbirilerini tanımadan sadece duygusal hislerle ilişkilerini sürdürmektedir. Evli çiftler arasında gözlenen çoğu sorun aslında evlilik öncesinde de vardır fakat bazı sorunlar çiftler bu sorunları görmeme eğilimindedir. Evlilik ilişkisinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi eşlerin anlaşmak zorunda oldukları ve uyulması gereken belirli kuralların uygulanmasına bağlıdır. Özgüven (2000: 235) mutlu bir evliliğin eşlerin birçok konuda hem fikir olmasına, kaygı ve strese neden olmayan ilişkilere bağlı

olduğunu ifade etmiştir. Evlilikte gönüllü ve zorunlu ilişkiler gözlenebilir. Zorunlu evlilik ilişkilerinde eşler birbirleriyle geçiniyormuş izlenimi verirler. Gerçekte ise eşler birbirlerini istedikleri için değil de birlikte olmak zorunda oldukları için beraberliklerini devam ettirmektedir. Çiftler evli kalmak zorunda olduklarını anladıklarında çatışmalar gözlenmeye başlamaktadır (Öztürk, 2016: 8).

Evlilikte yaşanan çatışmaların birçok sebebi vardır. Her birey kendi has sebep veya sebepler üretebilir. Araştırmacılar çatışmaların nedenlerini ortaya koymak için değişik alanlara yoğunlaşmaktadır. Dökmen (2008: 340) kişisel faktörlerin (duygu, farklı biliş, iletişim becerileri, bilinçdışı ihtiyaçlar, algı, vb.) kültürel faktörlerin, rol farklılıklarının, sosyal ve fiziksel çevrenin ve iletişim sürecinde verilen mesajların niteliğinin kişilerarası çatışmaların kaynağını oluşturduğunu ifade etmiştir. Çiftlerin aile geçmişi, iş stresleri, ekonomik durumları, kişisel özellikleri evlilikte yaşanan çatışmalara sebep olan faktörler arasında yer almaktadır.

Her ailede yaşanan çatışma nedeni farklı olabilir. Bununla birlikte çatışma ve uyumsuzluğa neden olan temel faktörlerden bahsetmek de mümkündür. Tezer (1986) evlilik ilişkilerinde çatışmalara ve yıkıcı davranışlara neden olan faktörleri şu şekilde sıralamıştır (Akt. Okurcan, 2018: 23);

- Zayıf iletişim veya iletişimin hiç olmaması
- Uzun soluklu veya bitmeyen tartışmalar
- Giderilmeyen veya doyurulmayan duygusal ihtiyaçlar
- Cinsel doyumsuzluk
- Para yönetiminde gözlenen anlaşmazlıklar
- Eşlerin kendi ailelerinden kaynaklanan sorunları
- Otorite eksikliği
- Ayrımcılık ve şüphecilik
- Aile sadakatinde gözlenen bozukluklar
- Çocukların büyümesi ile gelişen sorunlar
- Madde bağımlılığı, alkol ve uyuşturucu kullanımı
- Şiddet uygulama

- Boş zamanlarda çiftlerin uyumsuz davranması
- Politik görüşlerde ve inançlarda gözlenen farklılıklar
- Ailede rol belirsizliğinin yaşanması

Araştırmacılar genel olarak çatışma davranışlarını yıkıcı, yapıcı davranışlar ya da geri çekilme olarak sınıflandırmışlardır (Pasch ve Bradbury, 1998: 220). Olumsuz ve yıkıcı davranışlar; bağırma, hakaret, eleştiri, savaş ve hakaret gibi evlilik sorunlarına karşı açık ve olumsuz tepkiler içerir. Yapıcı davranışlar ise hoş şeyler söylemek, problemi sakince tartışmak ve aktif olarak dinlemek gibi açık ve olumlu tepkiler içerir. Çekilme davranışları çatışmadan veya kişiden ayrılmayı gerektirir. Bazı durumlarda ise sessiz kalarak çekilme davranışları ile ilişkili tepkiler ortaya konabilir.

Davranışçı evlilik teorilerine göre yıkıcı davranışlar, evliliklerin olumsuz değerlendirilmesine, evlilik doyumunda ve istikrarında düşüslere neden olur. Yapıcı davranışlar evlilik değerlendirmelerinde iyileşmelere ve evlilik memnuniyetinde ve istikrarında artışa neden olur (Karney ve Bradbury, 1995: 3). Bazı araştırmalar, çiftler arasında gözlenen çatışmaların yeni evli çiftler arasında yedi yıl içinde boşanmalara neden olduğunu ortaya koymuştur (Gottman, 1998: 169). Bazı araştırmalar ise evlilik öncesi ve evliliğin ilk yılında gözlenen çatışmaların ve yıkıcı davranışların 4 ila 14 yıl sonra boşanmayı öngördüğünü ifade etmiştir (Clements, Stanley ve Markman, 2004: 613).

Çiftlerden birinin kendi isteklerini karşı tarafın engellediğini veya engellemek üzere olduğunu algılamasıyla çatışmalar başlayabilir. Çatışmaların şiddeti eşlerin duyguları, algıları, davranışları ve elde edecekleri ile yakından ilişkilidir. Evlilikte çatışmaların yaşanması bir anlamda normal bir durumdur. Eşlerin çatışmayı ele alış biçimi ve verdiği tepkiler onun yapıcı veya yıkıcı olmasına neden olur. Çatışma konuları arasında en çok bilinenler şu şekilde sıralanabilir; para, çocuklar, zamanın nasıl ve ne şekilde geçirildiği, aktiviteler, ev işleri, kişilik özellikler, arkadaşlar, TV kumandasının kimde olacağı, meslekler, hangi filme gidileceği, yaşanacak yer, araba seçimi, akrabalar, zaman, siyaset, din. Evlilikte çatışmaların yaşanması son derece normaldir. Çiftlerin yüzde yüz uyumlu olması idealde istenmekle beraber mümkün değildir. Bu noktada çiftlerin uyumlu görüşlere sahip olmalarından ziyade, onların

farklılıklara nasıl yaklaştıkları ve çözüm arayışı içinde olup olmadıkları önemlidir (Gottman, 1998: 172).

2.2.4 Evlilik Uyumu

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, uyumlu çiftlerin ortak özelliklerinden hareketle, evlilik uyumu ile ilgili tanımların yapıldığı görülmektedir. “Evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu bir evlilik” olduğunu ifade etmiştir. Evlilik hayatındaki memnuniyet ve mutluluk düzeyi evlilik uyumunu yansıtmaktadır. Bazı araştırmalarda evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı gözlenmektedir. Evlilik doyumu ile evlilik uyumu arasında yüksek düzeyde pozitif ilişkilerin bulunması, araştırmalarda bu kavramların birbirinin yerine kullanılmasına neden olmuştur. Evlilik doyumu, “bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimleri karşılama derecesine ilişkin algısı” olarak ifade edilmiştir (Yılmaz, 2001: 13).

Evlilik uyumu karmaşık bir kavramdır. Bu kavramı açıklamak, mutlu birlikteliğin özelliklerini belirlemek için birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Tutarel-Kışlak (1999), uyumlu evliliği “birbirleri ile iletişim halinde olan, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği” olarak ifade etmiştir. Evliliğin gönüllü ve zorunlu boyutlarını dengede tutabilmek evlilik uyumunun gerçekleşmesini sağlamaktadır. Evlilik hayatındaki memnuniyet ve mutluluk duyguları çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucudur. Evlilik uyumunu araştıran bazı çalışmalar evliliğin bireysel ve ilişki boyutlarına odaklanmaktadır. İlişki boyutuna odaklanan araştırmalarda, çatışma ve iletişim konuları ele alınmakta ve evlilik uyumu bu konular ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006: 63).

Bazı araştırmalar evlilik uyumunu ifade eden dört temel özellikten bahsetmiştir. Birinci özellik, evlilik ilişkisinde gözlenen olumlu etkileşimdir. Evlilik uyumu yüksek olan eşlerin, evlilik uyumu düşük olan eşlere göre birlikte geçirdikleri zamanın daha fazla olduğu, daha fazla olumlu iletişim kurdukları ve paylaştıkları aktivitelerin daha nitelikli olduğu belirlenmiştir. İkinci özellik etkili iletişim becerisine sahip olmak ve yaşanan çatışmaları başarılı bir şekilde yönetmektir.

Evlilik uyumu daha düşük olan ve sorun yaşayan eşlerin çatışma durumlarında yıkıcı davranışlara daha fazla başvurdukları ve çatışmalardan kaçınma eğilimlerinin daha çok olduğu gözlenmiştir. Son özellik ise eşlerin birbirlerine olumlu yaklaşma eğilimlerinin yüksek olmasıdır. Uyumlu çiftler zaman içinde ilişkileri hakkında olumlu inanç ve algı geliştirirler. Eşlerin uyum düzeyi ile ilişkilerine ait olumlu inançları arasında pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir (Halford, Kelly ve Markman, 1997: 4).

Evlilik uyumunun yüksek olduğu çiftler psikolojik olarak iyi hissederek stresli yaşam problemleri ile başa çıkma konusunda birbirlerine destek olmaktadır. Uyumun yüksek olduğu evliliklerde cinsel ve duygusal anlamda yakın ilişkiler bulunmaktadır (Halford ve diğerleri, 1997: 5). Evlilik uyumunda; kişisel kaygı, kişilerarası gerginlikler, eşler arası bağlılık, eşlerin ilişkilerini etkileyecek önemli kararlarda ortak hareket edebilme ve çift doyumu faktörlerinin etkili olduğu ifade edilmiştir. Güçlü iletişim, evlilik doyumu, evlilik mutluluğu ve bütünleşme faktörlerinin evlilik kalitesinin düzeyi ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Spainer ve Lewis, 1980: 825).

Alan yazında, evlilik ilişkisini açıklamayı amaçlayan farklı araştırmalara rastlamak mümkündür. Yapılan araştırmalarda; eşe sadakat, karşılıklı saygı, güçlü ahlaki değerleri benimsemek, iyi bir ebeveyn olmayı arzulamak, manevi bağlılık duygusu taşımak, cinsel açıdan bağlılık duymak, partnerini mutlu etmeyi istemek, bağışlayabilmek, eşi en iyi arkadaş olarak görmek, eşe karşılıksız destek olmak gibi özelliklerin uzun süren ve başarılı evliliklerin en önemli göstergeleri olduğu ifade edilmiştir (Fenell, 1993: 446).

Bazı araştırmacılara göre ise benzer bir geçmişi paylaşmak, cinsel yaşam, aile bireyleri arasındaki bağlılık, çocuklar, ortak ilgiler, yeterli düzeyde para kazanmak, ortak anlayış geliştirmek, ev işlerinin paylaşılması uyumlu evliliğin en önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Kırk beş yıldan fazla süren çiftler üzerinde yapılan araştırmada, severek evlenmenin, evliliklerine ve eşlerine bağlı olmanın, ortak mizah anlayışı geliştirmenin ve ortak kararlar alabilmenin evlilik doyumu üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir (Lauer, Lauer ve Kerr, 1990: 192). Farklı bir araştırmada ise uyum, esnetilmiş sınırlar, iletişim, dini yönelimin paylaşılması, iyimser olma, yakın ilişki, sorumluluğun paylaşılması, istikrarlı olma, bağlılık gibi

faktörlerin uzun soluklu ve uyumlu evliliklerin göstergesi olduğu ifade edilmiştir (Robinson ve Blanton, 1993: 38).

Farklı araştırmalarda evlilik uyumunu ve doyumunu etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmalarda geçen ortak faktörler şu şekilde sıralanabilir; evlilik ilişkisinde rol beklentileri, şiddet, çiftlerin eski yaşamlarından şimdiki ilişkilerine taşıdıkları sorunlar, cinsel sorunlar, iletişim tarzı, birlikte zaman geçirme, çocuklarla ilgili sorunların çift ilişkisine yansması, cinsiyet rolüne ilişkin beklentilerin örtüşmemesi, evlilikte duygusal ilişkiler, sevgi, saygı, çatışma çözme becerileri, duygusal birliktelik, mülkiyet ile ilgili sorunlar, problem çözme konusunda benimsenen yaklaşımlar (Chapin, Chapin ve Sattler, 2001: 260; Bradbury ve diğerleri, 2000: 970; Feeney, 2002: 964).

Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmaların temel olarak üç konuya odaklandığı söylenebilir. Bu konular aşağıda açıklanmıştır (Bradbury ve diğerleri, 2000: 971);

1. Evliliği etkileyen davranışsal örüntüler, karşılıklı etkileşim, bilişsel süreçler ve sosyal destek gibi bileşenler.
2. Eşlerin özgeçmişleri, psikolojik bozukluklar, bağlanma biçimleri, stresli yaşam olayları, kişisel özellikler, çocuklar ve yaşam döngüsündeki geçişler.
3. İşsizlik, kültür, dindarlık ve ekonomik faktörler.

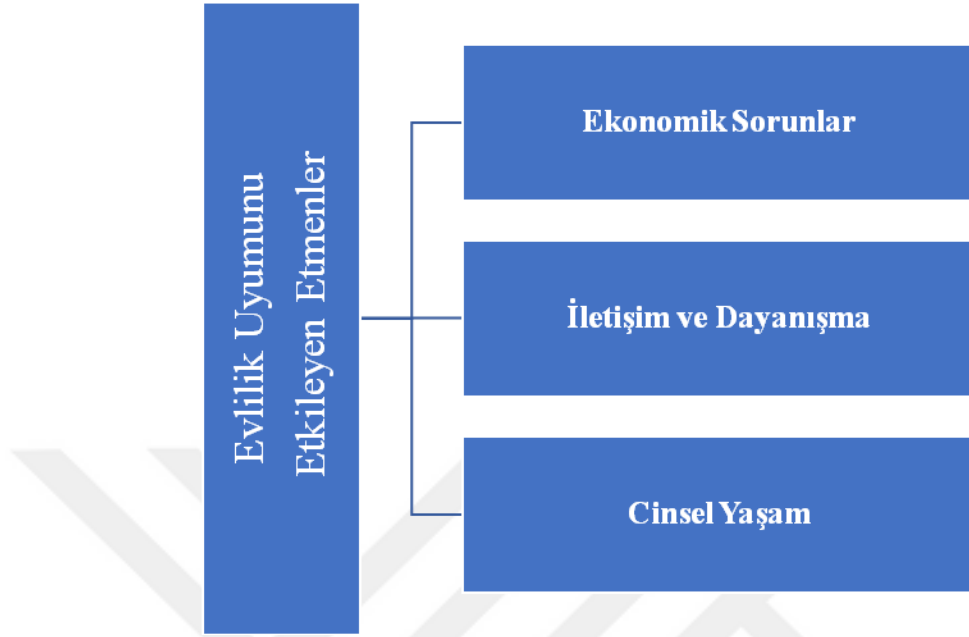
2.2.5 Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler

Evlilik uyumunu etkileyen faktörler üç temel başlıkta incelenebilir. Bu başlıklar; ekonomik sorunların etkisi, cinsel hayatın etkisi, iletişim ve dayanışmanın etkisi şeklinde sıralanabilir.

2.2.5.1 Ekonomik sorunların etkisi

Sosyoekonomik durum hem kişinin hayatını hem de aile içindeki yaşam tarzını etkileyen son derece önemli bir faktördür. Evlilik konusu ile ilgili araştırma yapan çalışmaların büyük bir oranı ailenin ekonomik durumunu önemli bir değişken olarak ele almıştır. Bazı araştırmalarda, maddi gelirin özellikle kadınların evlilik uyumu düzeyini etkilediğini ortaya koymuştur (Hatipoğlu, 1993; Akt. Çağ ve Yıldırım, 2013: 19). Eşler arasında maddi gelire meslek, eğitim, iş niteliği gibi özelliklerden

daha çok önem verilmektedir. Bu durumun temel sebebi maddi imkanların bireyin hayatını kolaylaştırması ve hayat kalitesini yükseltmesidir.

Şekil 2.2: Evlilik Uyumunu Etkileyen Temel Etmenler

Ekonomik durum bireylerin psikolojik iyi olma hali ve yaşam kalitesi ile yakından ilişkilidir (Timur, 2008: 19). Maddi imkansızlıklar çoğu zaman aile bireylerinin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanamamasına neden olmaktadır. Sosyal karşılaştırmalar yapan aile bireyleri hayal kırıklıkları yaşayabilmektedir. Ekonomik imkanlar arttıkça aile bireylerinin hayat kalitesi yükselmektedir. Bu durum aile bireyleri arasındaki ilişkileri doğrudan etkilemektedir. Yapılan araştırmalar psikolojik iyi olma hali ile sosyoekonomik durum arasında doğru bir orantının olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik iyi olma hali ise evlilik ile ilgili tutumları doğrudan etkilemektedir (Gazmarian, James ve Lepkowski, 1995: 455).

Evlilik uyumu ve ekonomik faktörler arasındaki ilişkiler çocuk sayısından etkilenmektedir. Özellikle birden fazla çocuğa sahip ailelerde, ikinci çocuğun olması ile birlikte ebeveynlerin sorumlulukları artmaktadır. Ebeveynler hem kendilerine hem de başka aktivitelere yeteri kadar zaman ayıramamaktadır. Bununla birlikte, maddi olanaklara bağlı olarak çocukların bazı ihtiyaçlarının karşılanamaması evlilik

uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Jenkins, Rasbash & O'Connor, 2003: 102).

2.2.5.2 İletişim ve dayanışmanın etkisi

Nesilden nesle aktarılan pek çok unsurla, aile arasında birtakım şeylerin ifade ediliş şekli bireyin iletişim kalıplarını oluşturmaktadır. Aile bireyleri iletişim kurarken daha önce sahip oldukları iletişim kalıplarını kullanmaktadır. İletişim kalıpları; idrak etme ve yorumlama, iletişim sağlama becerileri, sosyal ilişkiler geliştirme ve kişinin ilişki kurduğu birey gibi birçok faktöre etki etmektedir. Bazı araştırmacılar, bireylerin sosyal kalıplarının şekillenmesinde aile içindeki iletişim kalıplarının etkili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, çiftlerin iletişim sürecinde sergiledikleri duygu ve düşüncelerin evlilik uyumu düşük ve yüksek olan çiftleri ayırmada oldukça belirleyici olduğu ifade edilmiştir (Cohan ve Bradbury, 1997: 114).

İnsanlar arasında gözlenen etkileşimsel kalıplar nesilden nesile aktarılmaktadır. Sosyal ilişkilerin geliştirilmesini sağlayan temel becerilerin olduğu ailede kullanılan etkileşimsel kalıplar, aile bireylerinin sonraki yaşamlarında kuracağı ilişkileri de etkilemektedir. Bireyler ailede öğrendiği iletişim becerisi ile aile dışındaki diğer bireylerle iletişim kurmaya çalışır. Aile içinde kazanılan deneyimler ve yaşanan tecrübeler kişinin hali hazırdaki iletişim çabalarını belirgin bir biçimde etkilemektedir. Bireyin ailesinde öğrendiği iletişim kurma biçimi evlilik ilişkisini şekillendirmektedir (Segrin ve Flora, 2000: 489).

Bir etkileşim kalıbının belirmesi, özel bir iletişim biçiminin devamlı yinelenmesiyle mümkün olmaktadır. Aile bireyleri arasındaki ilişkileri aile sistemini temel alan düzenli ve istikrarlı kalıplar etkilemektedir. Bu kalıplar sayesinde aile bireyleri kendilerine hangi konularda müsaade edildiğini veya kendilerinden ne istenildiğini kolayca anlayabilir. Aile içinde geliştirilen kurallar ailenin fonksiyonları hakkında bilgi verir. Aile içindeki ilişkilerin düzenlenmesinde, karşılıklı görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinde ortak belirlenen kurallar son derece önemlidir. Ailede benimsenen kurallar nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu kurallar toplumsal değerler ile uyumludur. Aile bireylerinin davranışlarının biçimlendirilmesinde bu kurallar önemi bir rol oynar (Goldenberg ve Goldenberg, 2008: 126).

Netlik, dinleme yetileri, konuşma yetileri, saygı ve kendini açık biçimde ifade etme gibi hususlar aile ve eşler arasındaki iletişim biçimini anlamak için incelenip

değerlendirilmektedir. Kişinin kendini net biçimde ifade ederek karşı tarafa açması, bireyin kendisiyle ve ilişkisiyle alakalı hislerini paylaşmasına yardımcı olur. Zayıf iletişim dengeli ve uyumlu olmayan çiftlerin ortak özelliğidir. Etkili ve nitelikli iletişime sahip olma ise dengeli ve uyuma sahip eşlerin temel özelliğidir. Eşlerin birbirini dinleme konusunda yetersiz olması, hislerin kabul görmemesi, eşlerin birbirlerini dinlemeden sadece eleştirmesi ailenin uyum sağlamasına engel olan temel faktörler arasında yer almaktadır (Segrin ve Flora, 2000: 492).

Evlilik uyumunu açıklayan tanımlarda geçen ortak kavramlardan biri de sağlıklı iletişimdir. Sağlıklı iletişim çeşitli farklılıklar olmasına rağmen beraberliğin mümkün olacağına inanma düşüncesi ile birlikte gelişmektedir. Sağlıklı iletişim kurabilen eşler soruna odaklanmak yerine çözüm yolları arama gayretine girmektedir. Eşlerin birbirine karşı destekleyici tutum ve davranışlar sergilemesi kurulan iletişimin sağlıklı olduğunu ifade etmektedir. Sağlıklı iletişim, karşılaşılan sorun ve yaşanan çatışmalar karşısında eşlerin daha az yıpranmasını sağlayarak evlilik uyumunu artırmaktadır (Erbek ve diğerleri, 2005: 43).

2.2.5.3 Cinsel yaşamın etkisi

Alan yazında, cinsel tatmin ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönlü ve önemli ilişkilerin olduğu belirtilmiştir. Eşlerin evlilik sürecinde birbirileri ile daha uyumlu geçinmeleri ile cinsel yaşamlarından memnuniyet duymaları arasında güçlü bir bağ vardır. Evliliğin biyolojik işlevlerinden biri de cinsel doyumu sağlamak ve yeni nesiller yetiştirmektir. Konu ile ilgili Türkçe literatürde sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Aktürk, 2006: 45; Basat, 2004: 11; Sakmar, 2010: 13).

Guo ve Huang (2005: 21), cinsel tatmin ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu iki değişken dışında evlilik uyumunu etkileyebilecek diğer tüm değişkenler kontrol altına alındığında dahi cinsel doyumun evlilik uyumu ve kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Araştırmada cinsel doyumun diğer değişkenlerden bağımsız olarak evlilik uyumunu doğrudan etkilediği vurgulanmıştır. Bu çalışmayı destekler nitelikte Basat (2004: 60) yaptığı araştırmada, cinsel memnuniyetin evlilik memnuniyeti üzerinde doğrudan etkisi olduğunu gözlemlemiştir.

Edwards ve Booth (1994: 233) yaşam kalitesi ve cinsel memnuniyet algısının evlilikten keyif alma ile doğrudan ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Cinsel doyumun

evlilikte iyi geçinme, karşılıklı sevgi ve saygı gibi faktörlerden daha önemli olduğu gözlenmiştir. Cinsel doyumun birçok faktöre göre evlilik doyumunu üzerinde daha fazla etkili olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgu, evlilik uyumunu etkileyen diğer değişkenlerin varlığına rağmen, cinsel memnuniyetin daha çok önemsenmesi gerektiğini göstermektedir.

Morokoff ve Gilliland (1993: 43) cinsel işlevsellik, stres ve evlilik doyumunu ilişkisini inceleyen bir araştırma yürütmüştür. Araştırmaya 165 birey dahil edilmiştir. Araştırmada, kadın ve erkekler ayrı ayrı ele alınmıştır. Katılımcıların; fizyolojik ve hastalık öyküleri, evlilik uyumları, yaşamsal tecrübeleri, hayat boyunca karşılaştıkları güçlükler ve cinsel fonksiyonlarına etki eden faktörler tespit edilerek incelenmiştir. Araştırma sonucunda, cinsel tatminin evlilikten duyulan mutluluk, seks sıklığı ve çiftlerin gösterdiği tutum ve davranışlar ile pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, olumsuz duygusal tepkilerin cinsel tatmini ve ilişki sıklığını azalttığı gözlenmiştir. Alan yazında cinsel doyumun yaşam kalitesini doğrudan etkilediği ifade edilmiştir (Daker-White ve Donovan, 2002: 90). Sonuç olarak, yapılan araştırmalar cinselliğin evlilik içi uyumu etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermiştir.

2.2.6. Evlilikte Yeni Yönelimler

Farklı toplumlarda evlilik şartlarını taşıyan bireyler, yasal olarak gerçekleştirilebilen evlilikten ziyade, nikahsız birlikteliği benimseyebilmektedir. Nikahsız evlilik olarak da bilinen bu birliktelik sonucunda çocuklar da dünyaya gelmektedir. Bu evlilik tipinde, toplumsal ve kişisel sorumluklara dayalı esaslar temel alınmamaktadır. Nikahsız evliliklerin uzun soluklu olmadığı ve çiftlerin de uzun soluklu birliktelik düşünmediği görülmüştür. Özellikle Avrupa toplumlarında görülen bu evlilik tipinde ilişkiler kısa sürede oluşmakta ve kısa sürede sonlanmaktadır. Boşanma ile birlikte nikahsız evlilik sayısının arttığı gözlenmiş, buna bağlı olarak kısa süren ilişkilerin sonunda çocuk bağlamında tek tip ebeveynli aileler oluşmuştur. Günümüzde, evlilik çağına gelen bireylerin duygu ve tutku gerektiren ilişkileri daha riskli olarak görmesi, yalnız yaşama oranını artırmıştır. Duygusal acılardan kaçınmanın en etkili yolunun başkalarından uzak durulması gerektiği algısı, günümüzde genç kuşaklar üzerindeki etkisini sürdürmektedir. Bu duruma bağlı olarak çiftler “dikkat et zarar görebilirsin” anlayışını benimseyerek romantik ilişkilerden kaçınmakta ve yalnız yaşamayı tercih

etmektedir. Bu anlayış batı ülkeleri başta olmak üzere dünya genelinde artan bir eğilime sahiptir. Yapılan araştırmalarda İngiltere’de 7 milyon yetişkinin yalnız yaşadığı belirtilmiştir. 2020 yılında tek kişiden oluşan hanelerin %40’lara ulaşabileceği ön görülmüştür (Furedi, 2001: 19).

Yapılan araştırmalarda, ikinci kez evlilikle oluşan ailelerle birlikte tek ebeveynli ailelerin sayısının hızla arttığı tespit edilmiştir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, nikahsız birliktelikle dünyaya gelen çocuk sayısında hızlı bir artış gözlenmiştir (Jones vd., 1995:8). Günümüzde her üç çocuktan birinin evlilik dışı ilişkilerle dünya geldiği belirlenmiştir (Furedi, 2001: 103). 1970 yılında evlilik dışı doğumların toplam doğumlara oranı, Doğu Avrupa bölgesinde %7,1 iken bu oran 1980 yılında %9, 1990 yılında ise 12,9 olarak kayda geçmiştir. 1970 yılında yasal olmayan doğumların toplam doğumlara oranı, Güney Avrupa bölgesinde %4,1, 1980 yılında %5,4 ve 1990 yılında ise %8,7’ye ulaşmıştır. Kuzey Avrupa bölgesindeki evlilik dışı doğum oranları incelendiğinde, evlilik dışı doğumlarının toplam doğuma oranı 1970’de %8,8, 1980’de %19,5 ve 1990’da ise %33,3’e yükselmiştir. Amerika Birleşik Devletleri’nde de benzer bir durum söz konusudur. 1970’den 1990’a kadar evlilik dışın doğumların sayısının hızla arttığı raporlanmıştır. 1990 yılında evlilik dışı doğumlarının toplam doğuma oranı %28 olarak belirlenmiştir (Castells, 2006: 266). Günümüzde küresel anlamda evlilik dışı veya nikâhsız birlikten olma çocuk sayısının hızla arttığı ön görülmektedir.

Ülkemizde ise Avrupa’da gözlenen durumdan farklı bir durum söz konusudur. Toplum içinde evlilik çağında gelmiş bireyler evlenme ve çocuk yapma eğilimlerini sürdürmektedir. Toplum içinde aile kavramının güçlendirilmesine ve güçlü aile bağlarının oluşmasına önem verilmeye devam edilmektedir. Türk toplumunun sahip olduğu sosyal ve kültürel özelliklerin bir sonucu olarak bireylerin aileye, evliliğe, nikâha ve çocuk sahibi olmaya karşı tutum ve davranışları nispeten aynı kalmıştır. Türkiye’de evlenme yaşına gelmiş bireylerin büyük bir oranı evlenmekte, çocuk sahibi olmak istemekte ve aile bağlarını güçlendirme eğilimindedir (Kümbetoğlu, 1997:113). Türkiye’de evlenme oranı, aile bağlarının güçlü, aile ve evliliğin önemli bir sosyal değer olarak algılanmaya devam etmesinin bir sonucu olarak belli bir düzeyde kalmaktadır. Türkiye’de, 1998’de binde 7.44 olan kaba evlenme oranı, 1999’da 7.14, 2001’de 6.61, 2000’de 6.84, 2001’de 6.61 ve 2002’de ise 6.43 olduğu raporlanmıştır.

Son yıllarda, özellikle batı toplumlarında, hem cins evliliklerinin arttığı gözlenmiştir. Avrupa’da bu tür birliktelikler anayasada belirtilen kanunlar çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Avrupa insan hakları sözleşmesi kapsamında özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının korunması el kitabında şu açıklamaya yer verilmiştir; “yakın zamana kadar hemcins eşler arasındaki, çocuklu olsun veya olmasın, ilişkilerin 8. Madde’nin özel hayat dalında herhangi bir korumadan yararlanmamıştır. Ancak, 2010 yılında, Mahkeme, üye devletleri ne bu yönde kanun çıkarmaya ne de hem cins evlilikleri hukuken tanımaya Sözleşme’nin zorlayamayacağını belirtmesine rağmen, ilk defa homoseksüel ilişkilerin aile yaşamının doğal bir türünü oluşturduğunu kabul etmiştir.” (<https://www.anayasa.gov.tr/media/3615/ozelhayatasaygihakki.pdf>, sayfa 13). Bu kapsamda birçok Avrupa ülkesi hem cins çiftlere yönelik olarak, toplumsal tavırda hızlı bir gelişim gerçekleştirmiştir. Önemli sayıda üye devlet hemcins çiftlere hukuki tanıma sağlamıştır. Avrupa Birliği hukukunun belirli hükümleri, hemcins çiftlerin aile kavramına dâhil edilmesi yönünde artan eğilimi yansıttığı ifade edilebilir. Ülkemizde ise hem cins evliliklerini düzenleyen veya bu tip evlilikleri önlemeye yönelik herhangi bir girişimin olduğunu söylemek mümkün değildir. Türk toplumunda evlilik yaşına gelen bireylerden karşı cins ile evlenmeleri, çocuk yetiştirmeleri, toplumsal değerleri benimsemeleri ve korumaları beklenmektedir.

2.3 Bağlanma Stilleri

Sağlıklı kişiliğin önemli özelliklerinden birisi de bireyin çevresindeki insanlarla yakın ve samimi ilişkiler kurabilmesidir. Yakın ve samimi ilişkiler bireyin hem kişilik gelişimini hem de sosyal gelişimini önemli düzeyde etkileyen en önemli etmenlerden biridir. John Bowlby’nin bağılılık teorisi, başlangıçta çocuklarla anne-babaları arasındaki duygusal bağı açıklamak için hazırlanmış olsa da, Bowlby bu bağılılığın beşikten mezara kadar insan yaşantısının önemli bir unsuru olduğu kanısındadır (Fraley vd., 2013; Hamarta, 2004). Tüm bu yönleriyle yakın ilişkileri anlama çabası içinde bağlanma kuramı önemli bir yer tutar.

Bağlanma teorisinin en önemli kısmı, erken ilişki deneyimlerinin çocuklukta gelecekteki bilgi ve ilişkileri etkileyen aktif iç kalıplar yarattığı hipotezinde yatmaktadır (Bell, 2012). Başka bir deyişle, bu kalıp içselleştirilir ve daha sonra başkalarıyla ilişki kurmaya genelleştirilir (Sheftall ve Ark., 2013). Çocukların erken

ilişkileri, yabancılar dahil olmak üzere bir sonraki ilişkileri için prototip olarak kabul edilir (Fraley vd., 2013). Bugüne kadar, ampirik araştırmaların çoğu, yetişkinlerin başkalarıyla olan ilişkilerinde, özellikle de romantik ve evlilik ilişkilerinde bağlanmanın çok önemli olduğunu göstermektedir (Stanton ve Campbell, 2014; Pietromonaco, Uchino ve Dunkel, 2013).

En yoğun duyguların pek çoğu bağlılık ilişkilerinin oluşum, süregelim, dağılım ve yenilenme süreçleri boyunca belirir. Bu bağın oluşum süreci aşık olmak olarak açıklanırken, bu bağın sürdürülmesi birilerini sevmek ve bir eşi kaybetmekse birilerinin acı çekmesi olarak açıklanır. Benzer olarak bir şeyi kaybetme tehlikesi kaygıyı beraberinde getirirken, bir şeyi gerçekten kaybetmek üzüntü ve kederi beraberinde getirir. Her iki durum da öfke ve hiddete sebep olur. Bir ilişkinin devam etmesi güven kaynağı olarak görülürken, bu ilişkinin yenilenmesi neşe ve sevmeye kaynağı olarak görülür. Çünkü bu gibi duygular genellikle insanların içindeki sevgi bağlarının ve duygusallıklarının yansımasıdır. Duyguların psikolojisi ve sağlığı büyük ölçüde bu sevgi bağlarının psikolojisinde ve sağlığında gizlidir (Bowlby, 1980; Akt. Hamarta, 2004: 111). Yakın ilişkiler diğer insanları anlayabilmek için eşsiz bir içerik sağlar. Çünkü bu yakın ilişkilerde eşler birleri için olağanüstü bir çaba harcarlar.

Bağlanma stili, (başlangıçta) bireyler ve birincil bakıcıları arasında temel ihtiyaçların karşılanması için ve daha sonra da çevrelerindeki dünyayla (başkalarıyla) etkileşimde bulunmak için geliştirdikleri bir şemayı ve bununla bağlantılı ilişkisel davranışları ifade eder. Aslında bağlanma, doğuştan insanın bakıcılarıyla anlamlı duygusal ve güçlü ilişkiler kurma yeteneğine atıfta bulunan bir sistem olarak kabul edilir. Bireyin bağlanma organizasyonu, etkileme ve bağlanma deneyimlerini çevreleyen hem çocuklukta hem de yetişkinlikte insanların ilişkilerine yön veren bir olgudur (Bifulco vd., 2002: 51-52).

2.3.1 Bağlanma Teorisi

Bağlanma, zaman ve mekân boyunca bir kişiyi diğerine bağlayan derin ve kalıcı bir duygusal bağıdır. Bağlanma, karşılıklı olmak zorunda değildir. Bir kişi karşılıksız olsada başka bir bireye bağlanabilir (Ainsworth, 1973; Akt. McLeod, 2017).

Bağlanma teorisine göre bir çocuğun yaşamının ilk aylarında duyduğu güvenin derecesi büyük oranda kendinden sorumlu insanların yakınlığına ve aldığı olumlu

sinyallere dayanıyor. Tekrarlanan etkileşimler boyunca çocuk da bilgi birikimi meydana geliyor ve bu etkileşimler de bağlılık davranışı sisteminin oluşmasına sebep oluyor. Eğer çocuk için önemli olan insanlar soğuk, tutarsız davranışlar gösteren, korku verici ya da duyarsız olursa, bu çocuğa diğer insanların güvenilmez olduğu, onlardan rahatlık ve destek sağlayamayacağı mesajını verir. Bu da endişe ve güvensizlik duygularını somutlaştırır ve kendine güveni tam gelişemeyen çocuk davranışlarını ya aşırı istekleri doğrultusunda, ya da diğer insanlarla arasındaki ilişkiyi keserek başkalarına hiçbir şekilde ihtiyaç duymadan büyük başarılar elde etmeye çalışarak düzenler (Hamarta, 2004)

İnsanlar arasındaki duygusal bağ, bağlanma yeteneklerine ve bağlanma tarzına bağlıdır. Hayatımızdaki insanlarla (eşler, çocuklar, kardeşler, arkadaşlar ve hatta kendimiz, ebeveynlerimiz) sahip olduğumuz bağ, yaşamın ilk yıllarında oluşturduğumuz bağ ile genellikle bakıcılarımız (genellikle ebeveynlerimiz) ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Benzer şekilde, yetişkinler olarak ilişkilerimizde yaşadığımız zorluklar, erken dönemlerdeki bağlanma süreçleriyle gelişen meydan okuma kalıplarıyla şekillenir (McLeod, 2017).

Bağlanma teorisinin ana fikri, bakıcıların ve ebeveynlerin bebeğe dünyayı keşfetmek için güvenli bir temel sağlamalarıdır. Bebek, dünyayı keşfetmenin güvenli olduğunu ve stres ya da olumsuzluk zamanlarında ihtiyaç duyduğunda her zaman bakıcısının yanında olacağını bilir. Bu yönüyle bağlanma, erken yaşamda doğumdan itibaren aşamalar halinde oluşur, gelişir ve ileriki yaşamlarında kişiler arası ilişkileri açısından bireyin önemli bir özelliği haline gelir (McLeod, 2017).

Bartholomew ve Horowitz (1991: 227-28), bireylerin gerek kendileri gerekse başkalarıyla olan etkileşimleri temelinde geliştirdikleri bağlanma figürleri ve zihinsel temsilleri (kişilikli, benlik ve başkalarına yönelik atıflar) dört boyutlu bir bağlanma stili modeli önermiştir. Bu modelde, kişinin gerek kendisi gerekse de karşısındaki bireye yönelik geliştirdiği benlik ve ilişki modelinin olumlu ya da olumsuzluğuna bağlı olarak güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız olmak üzere dört bağlanma stili ortaya çıkmaktadır.

Şekil 2.3: Bağlanma Figürleri ve Zihinsel Temsiller

Kaynak: Bartholomew & Horowitz (1991), Attachment styles among young adults

Güvenli bir bağlanma stiline sahip bir kişi kendine güvenir, kendine sahip olur ve hem kendi hem de başkalarının ihtiyaçlarını karşılayarak başkalarıyla güçlü ve olumlu bir etkileşim kurabilir. Bununla birlikte, endişeli veya kaçınan bir bağlanma stiline sahipse sağlıklı bir ilişki düzeni gerçekleştiremeyecek, büyük olasılıkla ideal bir eş seçimi yapmada sorunlar yaşayabilecektir.

Güvenli bağlanma stilli yetişkinler, ilişkilerinde daha tatmin olma eğilimindedir. Güvenli bir bağlanma stiline sahip çocuklar ebeveynlerini her zaman yanlarında hissettikleri ve dünyayı bağımsız olarak keşfedebilecekleri güvenli bir üs olarak görürler. Güvenli bir yetişkinin romantik partnerleri ile benzer bir ilişkisi vardır, kendilerini güvende ve bağlı hissederken, eşlerinin de serbestçe hareket etmesine izin verir. Güvenli yetişkinler, eşleri sıkıntı hissettiğinde destek sunar. Eşlerin ilişkileri dürüst, açık ve eşit bir düzeyde seyrederek. Her iki eş te kendilerini bağımsız hissederler, ancak birbirlerine karşı sevgi sürekli gösterirler. Kendine güvenen yetişkinler, kendine güvenmeyen yetişkinlere oranla ilişkilerinde genellikle daha doyumludurlar. Bu insanların ilişkileri güvenli, uzun ömürlü, sadakat dolu ilişkilerdir ve kişiler eşlerini güven kaynağı olarak görmeye daha eğilimlidirler (Bartholomew & Horowitz, 1991: 229).

Bebeklik döneminde güvenli bağlanan yetişkinler çevresindeki insanlarla daha güvenli ilişkiler kurabilmektedirler. Bu kişiler ilişkilerinde daha sağlıklı, daha huzurlu, daha kendine ve başkasına güvenen kişiler olmaktadır. Güvenli bağlanan yetişkinler, diğer insanlara yaklaşmayı oldukça kolay bulurlar ve hem başkalarına güvenirken hem de başkaları onlara güvenirken kendilerini rahat hissederler. Güvenli bağlanan yetişkinler terk edilmekten ya da başkalarının kendilerine çok fazla yaklaşmasından rahatsız olmazlar.

Endişeli bağlanma stillerini kullanan bireyler - güvenli bağlanma stili olan çiftlerin aksine, endişeli ruh haliyle geleceğe yönelik umutsuz olma eğilimindedirler. Gerçek aşkı yaşamak ya da eşlerine güven duymak yerine, genellikle duygusal açlık hissederler. Eşlerine yapışarak bir güvenlik hissi arasalar da, eşlerini uzağa iten eylemlerde bulunurlar (Brennan ve Shaver, 1998: 836).

Kayıtsız-Kararsız bağlanan yetişkinler, diğerlerinin kendilerine istedikleri kadar yaklaşmaya gönülsüz olduklarını düşünürler. Kayıtsız- kararsız yetişkinler eşlerinin kendilerini gerçekten sevip sevmediği ya da kendileriyle gerçekten birlikte yaşamayı isteyip istemediği kaygısındadırlar. Kaygılı/ kararsız yetişkinler tamamen farklı bir insanla birlikte olmak isterler ve bu istek de bazen insanları korkutup uzaklaştırır. Kayıtsız davranan bireyler çaresiz veya güvensiz davransalar bile, çoğu zaman, davranışları kendi korkularını daha da şiddetli hale getirebilir. Eşlerinin duygularından emin olmadıklarında ve ilişkilerinde güvensiz olduklarını hissettiklerinde, genellikle eşlerine karşı istekli, talepkar veya tutucu bir tavır sergileyebilirler. Ve bu temelde ilişkisine yönelik yanlış anlamlar yükleyebilir. Örneğin, eşleri arkadaşlarıyla daha fazla sosyal etkileşim kurarsa, “Görüyor musunuz? Beni gerçekten sevmiyor. Bu beni terk edeceği anlamına geliyor. Ona güvenmemekte haklıydım. Düşüncesine sahip olabilir” (Mohammadi, Samavi ve Ghazavi. 2016).

Kaçınan bağlanma stiline sahip olan insanlar kendilerini duygusal olarak eşlerinden uzak tutma eğilimindedirler. Birçok durumda ebeveynlik rolünü ön plana çıkararak, izolasyon arayabilir ve “yapay bir özerklik” duygusunu hissedebilirler. Genellikle kendilerini duygularından uzaklaştırmak için meşgul olabilecek bir şey bulmaya çalışırlar. Bu kişiler ilişkilerde genellikle kendilerine odaklandıkları için eşleriyle çok fazla miktarda sorunlar yaşayabilirler. Kaçınan bağlanan yetişkinler diğer insanlara yaklaşma konusunda biraz tedirgindirler. Diğer insanlara tamamen

güvenmenin yada kendilerini başkalarına inanma konusunda serbest bırakmanın zor olduğuna inanırlar. Kaçınıcı yetişkinler biri onlara çok yaklaştığı zaman uzak durmaya çalışırlar. Çoğunlukla bu bireylerin eşleri de onlardan kendilerine daha fazla yakın olmalarını talep ederler (Brennan ve Shaver, 1998: 836).

Kaygılı bağlanma stiline sahip birey, değerlilik hissi konusunda şüpheleri vardır. Bu değer algısı büyük ölçüde başkalarının onayına bağlıdır. Bu özellikte bireylerle bağlanma süreci çok fazla emek ve çaba istemektedir. Bu bireyler reddedilme durumlarında aşırı hassasiyet ve kırılganlık gösterirler. Kaygılı bağlananlar, ilişkilerinde aşırı gergin, alarmda ve tetikte bulunma halindedirler. Bağlanma ve etkileşim konusunda sürekli arayış ve endişe hali mevcuttur. Araştırmalar kadınların kaygılı bağlanma stillerine daha fazla oranda sahip olduklarını göstermektedir (Birnbau vd., 2006).

2.3.2 Çocuklukta Bağlanma

Farklı kültürel çalışmalar, bağlılığın güven biçiminin çocuklukta anneler tarafından en çok arzu edilen biçim olduğunu ortaya koymuştur. Uzun süreli ilişki isteyen yetişkinler; dikkatlilik, duygusallık, sıcaklık, duyarlılık gibi iyi ebeveyn özelliklerini belirler ve karşısındaki insanı bu istekleri doğrultusunda değerlendirirler. Yani birlikte oldukları insanın bu özelliklere sahip olmasını isterler. Bu güven özelliklerinin çekiciliğine ve doğruluğuna rağmen, her insan tabii ki istediği özellikte insanlara birlikte olmaz. Hatta bazı kanıtlar, insanların bu ihtiyaç ve beklentilerini karşılayan eşlerinden bile ayrılabildiklerini, ilişkilerine son verebildiklerini gösteriyor (Brennan ve Shaver, 1998: 837).

Bowlby'e göre çocukların bağlılık davranışı doğuştan gelen bir sistem tarafından yönetiliyor. Buna güveni ve yaşam mücadelesini desteklemek için doğal seçimle düzenlenen ve doğuştan gelen bir bağlılık davranış sistemi de denilebilir. Çocukla annesi arasındaki etkileşimler ilerideki ilişkilere de yansıtılan davranış biçimlerini oluşturur. Bu bağın bir sonucu olarak kişilik gelişmesinin bir örneği güvenli ilişkiye sahip bir bebekte görülebilir. Bebeğin bakımını üstlenen kişinin hassasiyet ve duygusallığının bir sonucu olarak bebek "güvenli" (sücut) bir ilişki biçimi geliştirir (Rothbard ve Shaver, 1994). Güvenli kişilik geliştirmiş olan bebekler insanlarla ilişki kurarken rahat ve kendinden emin davranırlar.

Çocuk yakınının da bir bağlılık göstereceği duyarlı insanlar fark ettiği zaman kendini güvende ve rahat hisseder. Böylece kendisi de genellikle samimi ve arkadaş canlısı olur, etrafındakilere de bu şekilde davranır. Fakat çocuk eğer ilişkilerine ya da kendisine karşı (hastalık, korku, ayrılık) herhangi bir tehdit hissederse kaygılanır, korkar ve etrafındakilerin dikkatini çekmeye, ona ilgi gösteren esas kişinin ilgisini kazanmaya kendisine destek sağlamaya çalışır. Tehdidin şiddetine bağlı olarak bu bağlılık davranışları çocuğun basit görsel araştırmalarından yoğun duyguların dışa vurup, sert tepkiler (ağlamak, bakımını üstelene sıkı sıkı yapışmak gibi) göstermesine kadar pek çok değişiklik gösterir. Bu bağlılık davranışı kendini yeniden kabul ettirmekle ya da güven emniyet ve rahatlık gibi şartların ortaya çıkmasıyla sona erer (Hamarta, 2004).

2002 yılında yaptığı meta-analizde Fraley, bağlanma kalıplarının erken çocukluk döneminde çocuğun ailesi tarafından şekillendirildiğini ortaya koyan “prototip” bağlanma modeli için kanıtlar bulmuştur. Fraley’e (2002) göre bu bağlanma kalıpları yıllar boyunca önemli bir etki yaratmaya devam etmektedir. Bu fikre uygun olarak, Simpson, Collins, Tran ve Haydon tarafından yapılan son bir çalışma (2007) bireyin bebeklik döneminde sahip olduğu bağlanma yöneliminin, erken yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerin duygusal niteliğini etkilediğini ve bu ilişkinin, ilkokulda sosyal yetkinlik ve arabuluculukta, ergenlikte ise güvenli ya da güvensiz dostlukların oluşumuna aracılık ettiğini ileri sürmüştür. Simpson ve ark. (2007) Boylamsal modellerle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, ebeveyn-çocuk bağının sonraki romantik ilişkilerin işleyişine etkisinin dolaylı ve çekirdek aile dışındaki önemli kişisel ilişkilere bağlı olduğunu ortaya koymuşlardır. Çocuğun bağlanma stillerine özgü davranış ve tutum örüntüsü aşağıdaki gibidir.

- **Güvenli Bağlanma:** Bu çocukların genellikle başkalarını destekleyici ve yardımsever ve kendilerini yetkin ve saygılı olarak görme olasılıkları daha yüksektir; pozitif olarak başkalarıyla ilişki kurarlar ve esneklik gösterirler, karmaşık oyunlara girerler ve sınıfta ve diğer çocuklarla etkileşimlerinde daha başarılıdırlar. Başkalarının bakış açılarını almakta daha iyidirler ve başkalarına daha fazla güvenirler.

- **Kaçınan Bağlanma:** Kaçınan bir bağlanıcı olan çocuklar stresli durumları yönetmede genellikle daha az etkilidir; başkalarından yardım istemek için çekilmeleri ve direnmeleri muhtemeldir, bu da başkalarıyla tatmin edici ilişkiler

kurmalarını engeller. Yalan ve zorbalık gibi daha fazla saldırganlık ve antisosyal davranış sergilerler ve duygusal stresi azaltmak için kendilerini diğerlerinden uzak tutma eğilimindedirler (Kennedy ve Kennedy, 2004).

- **Endişeli-Kaygılı Bağlanma:** Endişeye dirençli çocuklar endişeli önleyici çocuklardan gelen spektrumun diğer ucundadır; özgüven eksikliği ve birincil bakıcılarına yakın kalmaları muhtemeldir. Abartılı duygusal tepkiler gösterebilir ve akranlarına olan mesafelerini koruyarak sosyal izolasyona yol açabilir (Gila ve Giora: 2018).

- **Düzensiz Bağlanma:** düzensiz bağlanma stiline sahip çocuklar genellikle ayırma sıkıntısıyla baş etmek için organize bir strateji geliştirmekte başarısız olurlar. Bu çocukların sıklıkla saldırganlık, yıkıcı davranışlar ve sosyal izolasyon gösterme eğiliminde oldukları görülmüştür. Başkalarının desteklerini tehdit olarak görmeleri daha olasıdır ve bu nedenle sosyal geri çekilme ve savunmacı saldırgan davranış arasında geçişler yapabilirler (Kennedy ve Kennedy, 2004; Gila ve Giora, 2018).

2.3.3 Yetişkin ve Evli Çiftlerde Bağlanma

Bağlanma figürü birey için hem destek ve bakım hem de güven ve sıcaklık kaynağıdır. Genellikle yeri doldurulamayacak biridir. Colin (1996), bu kriterler göz önüne alındığında çoğu evliliğin, pek çok romantik ilişkinin, birçok arkadaş kardeş ilişkisinin bağlanma ilişkisi sayılabileceğini belirtmiştir. Hatta Colin'e göre çatışmalarla dolu evliliklerde bile her eşin diğerine olan bağlanmasında oldukça güçlü olabilir ve bu bağlanma çocuk yetiştirme, çalışma yaşantısı, sosyal faaliyetlere katılma gibi "keşif" davranışları için "güvenli üs" işlevi görebilir. Eşler tıpkı kaygılı/kararsız bağlanan çocuklar gibi, birbirleriyle olan çatışma evlilikte yaşadıkları kaygıdan bir "güven" duygusu çıkartıyor olabilirler (Güngör, 2000).

Bireylerin bağlanma stili eş seçiminden, ilişkilerin ne kadar iyi ilerlediğine ya da sonlanmasına kadar birçok şeyi etkiler. Bu nedenle bağlanma düzenini tanımak, bir ilişkideki güçlü ve zayıf yönlerin anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bağlanma stillerinde temeller erken çocukluk etkileşimlerinde kurulur ve yetişkinlikteki ilişkilerin temel çerçevesi olarak işlemeye devam eder. Bağlanma stili, bireylerin birbirlerinin ihtiyaçlarına nasıl tepki verdiğini ve onların nasıl karşılanacağını etkiler

Literatürde, birçok yazar bağlanma teorisinin romantik ilişkileri ve yakın ilişkilerin birçok yönünü açıklamak için bir üs olarak kullanılabileceğini iddia eder. Bu

yazarlara göre, bağlanma stillerinin gelişmesinin ilk aşamalarında ve zihinsel temsiller, bireylerin romantik ilişkilerinin ve romantik ortaklarının yaşamlarının ilerleyen aşamalarında öz değerlendirmesinde belirleyici olabilir (Akdağ, 2011: Yaşar, 2014).

Hamarta'nın (2004: 115) Hazan ve Shaver'ın (1994) çalışmasından aktarımına göre, yetişkinlerin romantik ilişkilerinin de çocuk ve annesi arasındaki görülen bağıllık ilişkisine benzediğini gözlemlemiştir. Örneğin; yetişkinlerde eşleri yanlarında olduğu zaman kendilerini daha güvende ve emniyette hissederler. Bu şartlar altında eşler birbirlerini güven kaynağı olarak görürler. Eğer bir birey acı, ızdırap ya da tehdit hissederse, bu birey eşini, güveneceği, sığınacağı rahatlayacağı bir liman olarak görür, yani eşi koruma ve rahatlama görevi yapar. Hazan ve Shaver çalışmalarında diğer göze çarpan benzerlikleri de anne çocuk ilişkisi ve yetişkinlerin romantik ilişkileriyle bağdaştırmışlardır. Mesela bu ilişkilerin her ikisi de yakınlık, paylaşım, güzel ve yumuşak bir ses tonuyla konuşma, göz teması ve deneyimleri paylaşma safhasını içerir. Bu nedenle yakın romantik ilişkileri ve çocuk aile ilişkilerini nitelendiren duygular ve davranışlar benzerlik gösterir. Benzer aktiviteler paylaşımlar ve aynı etkiler ortaya çıkar.

Çiftlerin birbirlerine olan yakınlıklarını ifade etme yöntemleri, çiftlerin ailelerinin geliştirdiği ihtiyaç ve beklentilerden büyük ölçüde etkilenir. Kişilik tarzı çiftler arasındaki yakınlığı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Ailelerin duyguları ifade etme şeklindeki farklılıklar, bu ailelerdeki samimiyet ve sevgiyle ilgili farklı beklentilere de yol açmaktadır. Penman, evli çiftlerin güvenli bağlanma stillerinin daha sağlıklı bir uyum, daha uzun ömür ve daha fazla cinsel doyuma yol açtığını ortaya koyan çalışma bulgularına atıfta bulunmuştur (Penman, 2005). Hazan ve Shaver (1987), insanların romantik ilişkilerindeki bağıllık biçimleriyle, sevgi ve ilişkilere olan inançlarının, çocuklukların aileleriyle yaşadıkları olaylarla doğrudan ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmalar yetişkinlerin birbirleriyle olan etkileşimlerinde çocukluk dönemlerindeki etkileşimler ve bunların bir yetişkin olarak bireyin kişiliğinin temellerini nasıl oluşturduğunu ve ilişkilerini nasıl etkilediğine önemle atıfta bulunmuştur. Bu yönüyle yetişkin bağlanma stilleri çocukluk bağlanma stillerine benzer bir sistematığı izler:

2.3.3.1 Güvenli stil

Bu yetişkinlerin ilişkilerinden memnun olmaları, kendilerini güvende hissetmeleri ve eşleri ile bağlantılarını her zaman birlikte olsun olmasın güçlü hissetmeleri daha muhtemeldir. Bu stile sahip çiftlerde ilişkiler dürüstlük , destek, bağımsızlık ve derin duygusal bağlantılara sahiptir. Romantik ilişkide, güvenli yetişkinler yakınlık içinde kendilerini rahat hissederler ve genellikle sıcak ve sevgi dolu olurlar ve ihtiyaçlarını ve arzularını arkadaşlarına aktarmakta zorlanmazlar.

Güvenli bir bağlanma stili daha iyi iletişim, daha fazla kişisel açıklama ve daha fazla yakınlık sağlayabilir. Bu stil aynı zamanda daha yüksek duygusal ifade ve çatışmalarla baş etmek için daha faydalı stratejiler ortaya çıkarmaktadır. Artan sayıda araştırma, güvenli bağlanma stillerine sahip kişilerin de uzun süreli ilişkilere sahip olduğunu, ilişkilerinden yüksek düzeyde memnuniyet ve doyum elde ettiklerini ve ilişki sorunlarını çözmede etkili stratejiler geliştirebildiklerini göstermiştir (Berkoviç, 2019).

2.3.3.2 Kaçınan stil

Bu bireyler, eşleriyle ciddi bir tartışma veya ilişkilerinin sürekliliğine yönelik bir tehdit ya da potansiyel olarak zarar verici bir senaryo ortaya çıktığında duygusal olarak etkileşimlerinde kaçınan davranışlar gösterebilirler. Duygularını gizleme ve saklama eğilimi gösterebilirler.

Kaçınan bağlanmacı yetişkinler, duygusal olarak uzak olma, geri çekilme ve eşlerine sıklıkla tepkisiz olma eğilimi gösterirler. Genellikle kendilerine odaklanırlar ve hem bazı durumlarda sevdiklerinin önem vermiyor izlenimi oluşturarak onlardan kolayca ayrılma eğilimleri gösterebilirler. Tüm bu süreçlerde daha fazla içe kapanmaya meyillidirler. Bu stile sahip kişilerin duygusal olarak kapanma yetenekleri çok güçlüdür. Birçok durumda çatışmadan uzak durmayı ve sorunlar karşısında tepkisiz kalmayı tercih ederler. Duygusal ortamlarda bile, duygularına engel olarak tepki göstermezler. Örneğin, eşleri sıkıntılı ve onları terk etmekle tehdit ederse, “Umurumda değil” veya “Benim için önemli değil” şeklinde tepki gösterebilirler (Gila ve Giora, 2018).

2.3.3.3 Endişeli-kaygılı stil

Eşleriyle daha az güvenli bağlar oluştururlar. Sevgi veya şefkat eksikliği hissedebilir ve eşlerinin kendilerini bu konuda desteklemesi gerektiği beklentisine girerler. Romantik ilişkilerinde güvenlik ve güvenliği arzuladıkları gibi, Eşlerini etkileşime davet etmekten ziyade uzaklaştıracak davranışlar sergileyebilirler. Etkileşimlerinde korkular, kıskançlık ve alınganlık davranışları sergileyebilirler.

- Daha az olumlu görüşlere sahip olma ve genellikle kendi değerlerinden şüphe etme eğilimindedir.
- Kendi kendini eleştiren ve güvensiz olan, reddedilme korkularına yol açan
- Diğerleri ile duygusal olarak samimi olma arzusu var, ama genellikle bunu yapmakta tereddütlü

2.3.3.4 Kayıtsız-düzensiz stil

İkinci yetişkin kaçınan bağlanma türü, izolasyondan ziyade belirsizlik olarak kendini gösterir. Bu bağlanma stiline sahip insanlar genellikle duygularından kaçınmaya çalışırlar. Tahmin edilemeyen veya ani bir ruh hali dalgalanmasından muzdarip olabilir ve romantik bir partner tarafından incinmekten korkabilirler. Bu kişiler eşleriyle anlamlı ve sağlıklı ilişkiler kurmakta ve sürdürmekte güçlükler yaşayabilirler (Firestone, 2013). Yakın ilişkiler hakkında karışık duygulara sahip; duygusal olarak yakın ilişkiler kurmayı arzu ediyorlar ama duygusal yakınlıktan da rahatsız hissediyorlar.

Düzensiz bağlanmayı tercih eden yetişkinler ise duygusal konularda daha hassastırlar ve sınırlendiklerinde kendilerini sakinleştirmede zorluk çekebilirler. Sık sık kendi iç dünyalarındaki kafa karışıklıklarını başkaları ile ilişkilendirebilirler. Kendilerine çok fazla odaklandıklarından genellikle başkalarının duygularını ve tepkilerini anlamada zorluk çekerler. Bu durum çevrelerindeki insanların güvenli ya da güvensiz olup olmadıklarını belirlemek için sürekli uyanık olmalarına neden olur. Bu bireyler çoğunluk kendilerini inişli çıkışlı özellikler gösteren dramatik ilişkilerde bulma eğilimindedir. Sıklıkla eşleriyle olan ilişki sorunlarına daha fazla tepki verirler ve duygusal olarak anlaşmazlıkları çoğu durumda abartırlar. Bu bağlanma stilini kullanan bireylerin sıklıkla terk edilme korkuları vardır, ama aynı zamanda samimi olmakla için de mücadele ederler. Bu kişiler reddedildiklerini düşündüklerinde eşlerine ya da arkadaşlarına daha da yakınlık gösterebilirler(Berkoviç, 2019).

Firestone göre (2013) çocuklar ve yetişkinlerde bağlanma stillerine göre davranış örüntüleri aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 2.1: Çocuk ve Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri

	ÇOCUK	YETİŞKİN
GÜVENLİ	Ebeveynlerinden ayrılabilme Korktuğunda ebeveynlerin yanarında olmasını ister Ebeveynlerin dönüşü olumlu duygularla karşılanır Ebeveynleri Yabancılara tercih eder	Güven, kalıcı ilişkilere sahip olma Benlik saygısı iyi olma eğilimindedir Arkadaşları ve eşyle rahat ve güvende bir etkileşim düzeni vardır Sosyal destek talep eder
KAÇINGAN	Ebeveynlerden kaçınabilir Ebeveynleriyle daha fazla etkileşim isteyebilir Ebeveynler ve yabancılar arasında tercihlerinde karmaşa yaşayabilir	Samimi ilişkilerde sorun yaşayabilir Sosyal ve duygusal ilişkilere çok az çaba harcar Düşüncelerini ve hislerini başkalarıyla paylaşmada isteksizlik gösterir
KAYITSIZ	Yabancılara karşı ihtiyatlıdır Yakın akrabalara karşı ilgisizdir	Başkalarına yakın olmak konusunda isteksizdir Eşlerinin onları sevmediğinden endişelenir Bir ilişki bittiğinde çok üzülür

Kaynak: Firestone (2013). How Your Attachment Style Impacts Your Relationship. Psychology

Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmaların çoğu, güvenli bağlanma ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu, güvensiz bağlanma stilleri ile

evlilik doyumunu arasında ise anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir (Hamarta, 2004; Russell, Baker ve McNulty, 2013; Scott ve Babcock, 2010).

Çok sayıda çalışmada, bir bireyin kendi bildirdiği bağlanma stili ile romantik ilişkilerdeki davranışı arasında bir ilişki bulunmuştur. Hem bağlanma kaygısı hem de kaçınma, çeşitli olumsuz romantik ilişki davranışlarıyla ilişkilendirilmiştir. Örneğin, bağlanma kaygılı bireyler, romantik ortaklarla etkileşimlerde daha düşük bir zevk düzeyi ve bu etkileşimlerde daha az yakınlık arayışı göstermektedir (Tucker ve Anders, 1998). Bağlanma endişeli bireylerin de bir partnerle olan büyük bir anlaşmazlığın tartışmaları sırasında sıkıntı göstermesi ve daha az başarılı tartışma taktikleri kullanması daha olasıdır (Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy, 2005; Guerrero, 1996 ; Simpson vd, 2007). Romantik partnerlerle olan etkileşimlerinde, bağlanmadan kaçınma konusunda yüksek olan bireyler daha az göz teması kurmuş, genel olarak daha az hoşnutluk sergilemiş ve romantik partnerlerine daha az ilgi ve özen göstermeleri olarak değerlendirilmiştir (Guerrero, 1996). Ek olarak, bağlanma önleyici bireyler daha düşük düzeyde pozitif davranış göstermiştir (örneğin, gülmek, gülümsemek, fiziksel temas, göz teması) (Tucker ve Anders, 1998). Benzer şekilde, kendilerini karşılıklı olarak bağlanmadan kaçınma konusunda daha yüksek düzeyde değerlendiren çiftler daha az anlamlı olmayan sözsüz davranışlar sergilemişlerdir (Le Poire, Shepard ve Duggan, 1999). Tüm bu yönleriyle kararlı ve kaliteli bir ilişki geliştirmek için bireyin kendi kişisel gelişimi üzerinde odaklanması ve mümkünse, ilişki kurmak için güvenli bağlantılı bir eş seçimine önem vermesi gerekir.

2.4 İlgili Araştırmalar

Simpson, Rholes ve Philips (1996) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada farklı bağlanma yönelimleri olan eşlerde ilişkilerinde bir sorunu çözmeye çalıştıktan sonra nasıl değiştiğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Nitel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilen çalışmada kararsız bir bağlanma yönelimine sahip olan kadın ve erkekler, büyük bir sorunu tartıştıktan sonra, eşlerini ve ilişkilerini göreceli olarak daha az pozitif olarak algıladıkları görülmüştür. Araştırma gözlemcileri, büyük bir sorunu çözmeye çalışan daha belirsiz ve düzensiz bağlanma stiline sahip olan kadınların özellikle güçlü stres ve kaygı gösterdiğini ve daha olumsuz davranışlarda bulunduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, daha kaçınan bağlanma yönelimli erkekler ise

özellikle büyük bir sorunu tartıştıklarında kısmen destekleyici ve sıcak bir davranış sergilemişlerdir.

Ürtmen (2003) Bu çalışma erişkin bağlanma stilleri, yer bağlanma ve keşif yönelimleri arasındaki ilişkileri araştırmak amacıyla yapılmıştır. Sonuçlar, Kaçınan bağlanmacı katılımcıların güvenli tarzı olan katılımcılara kıyasla düşük yer bağlanma eğilimlerine sahip olduğunu göstermiştir. Araştırma bulgularına göre kadınların erkeklere göre daha yüksek keşif yönelimlerine sahip olduğu görülmüştür. Genel yer odaklı bağlanmasının ve ev-aile memnuniyetinin genel keşif oryantasyonu ve entelektüel, fiziksel, sosyal keşif boyutlarıyla önemli ölçüde ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışmada ayrıca, bağlanma stillerinin yer bağlanma ve keşfetme yönelimi ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Campbell ve arkadaşları (2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada bağlanma teorisi çerçevesinde, ilişki temelli çatışma ve destek algılarının ilişki memnuniyeti, yakınlık ve gelecek beklentisi kalitesi ile nasıl ilişkili olduğunu araştırmışlardır. Çalışmanın ilk bölümünde arkadaş çiftler 14 gün boyunca bazı senaryoları içeren günlükleri tamamladılar ve daha sonra günlük çalışması sırasında meydana gelen büyük bir sorunu tartışırken videoya çekildiler (Bölüm 2). Bölüm 1 de, endişeli bağlanan kişilerin, partnerleriyle daha fazla çatışma algıladıklarını ve çatışmaların ciddi bir şekilde tırmanma eğilimi gösterdiğini ortaya koymuştur. Günlük ilişkiye dayalı çatışmaların algılanması, çok endişeli bağlanan bireylerde algılanan memnuniyet, yakınlık ve ilişki geleceklerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bununla birlikte, bu çiftlerde daha fazla günlük desteğin algılanmasının olumlu etkileri olmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde, oldukça endişeli bağlanma stiline sahip bireylerin daha sıkıntılı görüldüğü ve çatışmaların (gözlemciler tarafından derecelendirilen) şiddetini artırdığı ve kendilerini daha sıkıntılı hissettikleri görülmüştür. Tüm bu yönleriyle güvensiz bağlanma stili ve kaygısının ilişki doyumu, yakınlık hissi ve ilişkide süreklilik algısını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Kuyumcu (2005) gerçekleştirdiği nicel araştırmada demografik faktörler, evli çiftlerin doyumu, bağlanma stilleri, başa çıkma tarzları ve gestalt temas biçimleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Evli çiftler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların yaş ve cinsiyet, temas tarzı, bağlanma stili ve başa çıkma tarzlarının evlilik doyumlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Çalışmada ayrıca çocuk sayısının, evlilik süresinin ve evlenme türünün evlilik doyumunu etkilediği de görülmüştür. Çalışmada

kadınlar erkeklerle aralarındaki ilişkilerde kendilerini ifade eden, ikna edici, talepkar ve eşitlik isteyen bir başa çıkma tarzı kullanmaktadır. Bu durum kadınların ilişkisel ihtiyaçlarına daha duyarlı hale geldiklerinin bir göstergesi olarak ortaya çıkmıştır.

Bal (2007) çalışmasında, bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkileri karşılaştırmalı bir temelde incelemiştir. Araştırma bulgularına göre cinsiyet rollerinin hem erkekler hem de kadınlar için evlilik uyumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Kadınsı ve erkeksi özellikler arttıkça, kadınlar için evlilik uyumunun anlamlı düzeyde yükseldiği görülmüştür. Ayrıca androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evliliklerinde daha yüksek bir uyum düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonuçları aynı zamanda bağlanma stillerinin kadınlar için evlilik uyumu ile ilgili olmadığını göstermiştir. Bununla birlikte erkek katılımcılarda, çekingen ve endişeli bağlanma stili puanları ile evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Saavedra, Chapman ve Rogge (2010) tarafından gerçekleştirilen nicel bir araştırmada bağlanma stilleri ve ilişki kalitesi bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Analizler, hem kaygılı bağlananlar hem de kaçınan bağlanma stillerini kullananların, mevcut düşük ilişki kalitesi algısına sahip oldukları kalitesinin ve bağlantıdan kaçınma durumunun zaman içindeki düşük ilişki memnuniyetini artırdığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca düşmanlık içeren çatışma algısında kaygılı bağlanmanın kısmi etkisi olduğu, ve yüksek bağlanma kaygısının düşük ilişki memnuniyetine yol açtığı görülmüştür. Çalışmada düşmanlık düzeyinde ortaya çıkan çatışmaların, zaman içinde bağlanma kaygısı ve ilişki doyumu arasındaki uzunlamasına ilişkileri daha da artırdığı görülmüştür.

Akdağ (2011) tarafından gerçekleştirilen ilişkisel tarama modelli araştırmada ergenlerin ve ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Genel olarak ebeveyn bağlanma stilleriyle ebeveyn bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler görülmüştür. Bu durum anne ve ergen bağlanma stilleri ilişkisinde oldukça yüksek düzeydedir. Kız ergenlerde korkulu bağlanma stili erkek akranlarına kıyasla yüksek düzeydedir. Ayrıca kızlardaki korkulu bağlanma stiline zarar verici davranışa ve cinsel istismara maruz kalma durumlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

Bolattekin (2014) çalışmasında, ebeveynlerin bağlanma stilleri ve tutumlarının okulöncesi dönemdeki çocuklarının davranış problemlerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, çocukların davranış ve akran problemlerinin cinsiyete

bağlı olarak önemli ölçüde değiştiği görülmüştür. Bu kapsamda erkeklerin kızlardan daha fazla davranışsal problemlere sahip olduğu buna karşın kızların sosyal davranışlarda daha başarılı oldukları görülmüştür. Ebeveynlerin bağlanma stiline göre, çocukların davranış sorunları önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip olan ebeveynlerin çocuklarının, davranış ve duygusal problem, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, akran problemleri ve çocuklarında toplam zorluk yaşama durumlarının düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Kaçınan bağlanma stiline sahip ebeveynlerin, çocuklarında akran sorunları yaşama puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaşar (2014) erişkinler üzerinde gerçekleştirdiği nicel araştırmasında bireylerin yakın ilişkilerinde tercih ettikleri bağlanma stilleri ile kullandıkları savunma mekanizmalarının arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma bulgularına göre endişeli bağlanma düzeyi düşük olan bireyler olgun savunma mekanizmalarını kullanırken, kaygı ve endişeli bağlanma stillerini tercih eden bireyler ise nevrotik savunma mekanizmasını kullandıkları görülmüştür. Benzer şekilde, düşük önleyici bağlanma seviyesine sahip kişiler olgun savunma mekanizmaları kullanırken, yüksek düzeyde kaçınma eğilimi olan bireyler olgunlaşmamış savunma mekanizmaları kullandıkları görülmüştür. Çalışmada ayrıca, olumlu benlik imajı ve başkalarının pozitif modeline sahip bireyler çoğunlukla olgun savunma mekanizmalarını kullanırken, olumsuz benlik imajı ve başkalarının olumsuz modeline sahip bireyler sıklıkla olgunlaşmamış savunma mekanizmalarını kullandıkları görülmüştür.

Bozkurt (2014) tarafından gerçekleştirilen nicel bir çalışmada eşler arası şiddet, uyum ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmada yakın eş şiddeti ve bunun yetişkin bağlanma stilleri ve evlilik uyumu ile olan ilişkisi irdelenmiştir. Ayrıca ev içi şiddetin eşler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki yaygınlığı, evlilik özellikleri, tanık olma ve / veya çekirdek aile içindeki aile içi şiddete maruz kalma, ebeveynler ile ebeveynler arasındaki ilişki gibi diğer değişkenleri bağlanma stilleri perspektifinde ele alınmıştır. Araştırma sonuçları, duygusal şiddetin eşler arasında en yüksek olduğunu göstermiştir; Ayrıca kadınların cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalma oranları oldukça yüksekti. Sosyo-demografik özelliklerden yaş, eğitim düzeyi ve gelir düzeyinin kadınların aile içi şiddete maruz kalması için önemli faktörler olduğunu ortaya koymuştur. Çok önemli bir bulgu ise, çekirdek ailede aile içi şiddete tanıklık etmenin ya da maruz kalma

beklentisinin anlamlı düzeyde yüksek olmasıydı. Sonuçlar ayrıca şiddete maruz kalma ve bağlanma stilleri arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin şiddetli eylemlerde bulunma olasılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür.

Katalan (2014) çocuk yetiştirme tarzları, bağlanma stilleri, romantik ilişkide doyum ve kaygı üzerine arasındaki ilişkiler nicel araştırma yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ilgisiz çocuk yetiştirme stili romantik ilişkide kaygıyı pozitif diğer taraftan doyumu ise olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Çocuk yetiştirme tarzlarından demokratik stilin ise romantik ilişkide kaygıyı azalttığı görülmüştür. Ayrıca katılımcıların kaçınan bağlanma stilleri, ilgisiz çocuk yetiştirme tarzı ve romantik ilişkide kaygı arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Ayrıca kayıtsız bağlanmanın romantik ilişkide doyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Tokuş (2014) tarafından gerçekleştirilen ilişkisel tarama yöntemli bir araştırmada bağlanma stilleri ve utanç arasındaki bağlantı ilişki modelleri kapsamında incelenmiştir. Yetişkin bireyler üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada güvenli bağlananların güvensiz bağlananlara kıyasla utanç duyma puanları daha düşük bulunmuştur. Özellikle korkulu ve saplantılı bağlanma stillerine sahip olan bireylerde utanç eğilimleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Çalışmada ayrıca utanç ve suçluluk hissetme düzeyleri düşük olan bireylerin güçlü ve güvenli bağlanma ilişkileri kurdukları gözlemlenmiştir.

Öztekin (2016) tarafından gerçekleştirilen ilişkisel tarama modeliyle tasarlanmış bir araştırmada romantik bağlılıkta yakın ilişki inançları bağlanma stillerinin etkisi araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre romantik ilişkilerde bağlılığın % 47'sindeki değişimin büyük oranda bağlanma ve yakın ilişki inançlarından kaynaklandığı görülmüştür. Yakınlık inancı ilişkilerdeki bağlılığın en güçlü yordayıcısıdır. Ayrıca kaçınan bağlanma, anlamlı düzeyde fakat olumsuz olarak etkilediği görülmüştür. Araştırmada ayrıca yakınlık, bireysellik ve tutku inançlarına dayalı bağlanmaların, bağlanma kaçınması ve bağlılık arasındaki ilişkiyi açıklamada ara değişken yüksek ara değişken etkisine sahip olduğu görülmüştür.

Uzun (2017) tarafından gerçekleştirilen karşılaştırmalı tarama modeli bir araştırmada çiftlerde evlilik istikrarı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler

incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre çiftlerin bağlanma stilleri evlilik istikrarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Çalışmada güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip çiftlerin daha kısa nişanlılık süresi geçirdikleri görülmüştür. Ayrıca ailelerde çocuk sayısı ile ilişkilerindeki istikrar düzeyi ve doyumun anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

3 YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, bağlanma stilleri ve evlilik uyumu ölçekleri ve veri analiz teknikleri bilgilerine yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışma, nedensel karşılaştırma desenleri temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Nedensel karşılaştırma araştırmaları, insan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 16). Bu araştırmada nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılarak evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri; bağlanma stili, cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlilik şekli, eğitim durumu, aylık gelir ve yaş değişkenlerine göre karşılaştırılarak incelenmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın hedef evrenini Hatay'da ikamet eden evli çiftler oluşturmaktadır. Hatay'da ikamet eden evli çiftlerin hepsine ulaşmak çok fazla zaman ve emek gerektirmektedir. Bu bakımdan, kolayda ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilerek Hatay'ın il, ilçe ve köy merkezlerinde ikamet eden bazı evli çiftler araştırmaya dahil edilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Evli çiftlere çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir. Ulaşılan 500 çiftten 254'ü araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden çiftlerden 20'tanesinde ise anketlerin eksik doldurulduğu, ölçeklerden bir veya birkaçına cevap verilmediği gözlenmiştir. Bu çiftler araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada toplam 234 çift yer almıştır. Çiftlerin birbirinden etkilenmesini önlemek için anketleri bağımsız olarak cevaplamaları sağlanmıştır. Bunun için anketler kapalı zarflar içinde çiftlere ayrı ayrı verilmiş ve yine kapalı zarflar içinde çiftlerden toplanmıştır. Araştırmaya dahil edilen çiftlere ait betimsel bilgiler Çizelge 3.1., 3.2 ve 3.3'te yer almaktadır.

Çizelge 3.1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

		f	%
Yaş	35 yaş ve altı	159	34,0
	31-45	160	34,2
	46 ve üstü	145	31,0
	Boş	4	0,9
Eğitim durumu	Okur-yazar	25	5,3
	İlkokul	200	42,7
	Ortaokul	95	20,3
	Lise	90	19,2
	Ön lisans	30	6,4
	Lisans ve lisansüstü	21	4,5
	Okur-yazar değil	1	0,2
	Boş	6	1,3
	Toplam	468	100,0
Aylık gelir	3000 TL ve altı	89	38,0
	3001-4000 TL	60	25,4
	4001 TL ve üzeri	85	36,5
	Toplam	234	100,0

Çizelge incelendiğinde, araştırmada 234 çiftin yer aldığı, bu çiftlerin %34'ünün 35 ve altı, %34,2'sinin 31-45 ve %31'inin 46 ve üstü yaş grubunda yer aldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların büyük bir oranı ilkokul (%42,7), ortaokul (%20,3) ve lise (%19,2) mezunudur. Aylık geliri 3000 TL ve daha az olan çiftlerin oranı %38, 3000-4000 TL olan çiftlerin oranı %25,4 ve 4000 TL ve daha fazla olan çiftlerin oranı ise %36,5'tir.

Çizelge 3.2: Katılımcıların Aileleri ile İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı

	f	%	
Evlilik süresi	10 yıl ve daha az	89	38,0
	11-20 yıl	59	25,2
	21 yıl ve daha fazla	86	36,8
Çocuk sayısı	Çocuk yok	28	12,0
	1	45	19,2
	2	62	26,5
	3 ve daha fazla	99	42,3
Evlilik şekli	Görücü usulü	94	40,2
	Tanışarak	83	35,5
	Akraba	56	23,9
	Boş	1	0,4
Toplam		234	100,0

Çizelge incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çiftlerin %38'inin 10 yıl ve daha az, %25,2'sinin 11-20 yıl ve %36,8'inin ise 21 yıl ve daha fazla süre ile evli olduğu anlaşılmaktadır. Çiftlerin %12'sinin çocukları bulunmamakta, %19,2'si bir, %26,5'i iki ve %42,3'ü üç ve daha fazla çocuğa sahiptir. Çiftler evlilik şekline göre incelendiğinde, %40,2'sinin görücü usulü, %35,5'inin tanışarak, %23,9'unun akrabalar vasıtasıyla evlendiği belirlenmiştir.

Çizelge 3.3: Katılımcıların Bağlanma Stillerine Göre Dağılımı

		f	%
Kadınların bağlanma stili	Güvenli	65	13,9
	Korkulu	36	7,7
	Saplantılı	41	8,8
	Kayıtsız	92	19,7
Erkeklerin bağlanma stili	Güvenli	68	14,5
	Korkulu	44	9,4
	Saplantılı	53	11,3
	Kayıtsız	69	14,7
Çiftlerin bağlanma stilleri	Güvenli- Güvenli	36	15,4
	Korkulu- Korkulu	7	3,0
	Saplantılı- Saplantılı	12	5,1
	Kayıtsız- Kayıtsız	38	16,2
	Diğer	141	60,3
	Toplam	234	50,0

Çizelge incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen kadınların %13,9'unun güvenli, %7,7'sinin korkulu, %8,8'inin saplantılı ve %19,7'sinin kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya dahil edilen erkeklerin ise %14,5'inin güvenli, %9,4'ünün korkulu, %11,3'ünün saplantılı ve %14,7'sinin kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çiftlerin bağlanma stilleri incelendiğinde, %15,4'ünün güvenli, %3'ünün korkulu, %5,1'inin saplantılı ve %16,2'sinin kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu belirlenmiştir.

3.3 Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada demografik bilgi formu, evlilik uyum ölçeği ve ilişki ölçekleri anketi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Demografik bilgi formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Evlilik uyum ölçeği ve ilişki ölçekleri anketin kimler tarafından geliştirildiği, geçerlik ve güvenilirliklerinin nasıl sağlandığı ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın amacı doğrultusunda evli çiftlerin demografik özelliklerini belirlemek için demografik bilgi formu kullanılmıştır. Formda araştırmanın bağımsız değişkenleri olan; cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlilik şekli, eğitim durumu, aylık gelir ve yaş değişkenlerine yer verilmiştir.

3.3.2 Evlilik Uyum Ölçeği

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya dahil edilen evli çiftlerin uyum düzeyini belirlemek için Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve Tutarel-Kışık (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşan ölçek evliliğin niteliğini ve uyumunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek maddelerinde; aile bütçesi, ailede duyguların ifade edilmesi, cinsellik, toplumsal normlar, yaşam felsefesi, çatışma çözme, ilişki tarzları ve ev dışı etkinlikler gibi farklı konulara yer verilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik uyumunun yüksek, alınan düşük puanlar ise evlilik uyumunun düşük olduğunu işaret etmektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına 311 çift katılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için iki yarı test yöntemi, iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Çiftlerden elde edilen puanlara göre ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,84 olarak raporlanmıştır. Erkeklerden elde edilen verilere göre bu katsayı 0,85; kadınlardan elde edilen verilere göre ise bu katsayı 0,83'tür. Ölçeğin iki yarı test güvenirlik katsayısı ise 0,84 olarak belirtilmiştir. (Tutarel-Kışık, 1999).

Ölçeğin kararlılığa bağlı güvenirlik düzeyini belirlemek için test tekrar test çalışması yapılmış ve 36 çift çalışmaya dahil edilmiştir. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0,57 olarak raporlanmıştır. Ölçüt geçerliği çalışması için, ölçek ile birlikte ilişkilerde yüklem ve kişilerarası ilişkiler ölçekleri farklı bir gruba uygulanmıştır. Evlilik uyum ölçeği puanları ile kişiler arası ilişkiler ($r=0,12$; $p<0,05$) ve ilişkilerde yüklem ($r=-0,54$; $p<0,01$) ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tutarel-Kışık, 1999). Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen bilgiler ölçeğin evlilik uyum düzeyini belirlemek için kullanılabilirliğini göstermiştir.

3.3.3 İlişki Ölçekleri Anketi

Araştırmaya dahil edilen çiftlerin bağlanma stillerini belirlemek için Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. 30 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini belirlemek için geçerlik ve güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracında yer alan her bir ifade yedi dereceli cevaplama seçenekleri ile değerlendirilmektedir (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor).

Güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerini ölçmek için ölçekteki beş madde kullanılmaktadır. Saplantılı ve korkulu bağlanma stillerini belirlemek için ise dörder maddenin sonuçları değerlendirilmektedir. Ölçekteki 5 numaralı madde kayıtsız bağlanma stili puanı belirlenirken düz, saplantılı bağlanma stili puanı belirlenirken ise ters olarak kullanılmaktadır. Güvenli bağlanma (3, 7, 8, 10, 17), korkulu bağlanma (1, 4, 9, 14), saplantılı bağlanma (5, 6, 11, 15), kayıtsız bağlanma (2, 5, 12, 13, 16) maddeleri ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece, alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999). Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliğini belirlemek için gerçekleştirilen faktör analizinde 30 maddenin dört faktör altında toplandığı gözlenmiştir. İç tutarlılığa bağlı güvenirlik katsayılarının alt ölçekler için 0,41 ile 0,71 arasında değiştiği raporlanmıştır. Test-tekrar test güvenirliği sonucunda ilk ve son uygulama puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (Sümer ve Güngör, 1999).

3.4 Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce evlilik uyumu ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılıma sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun için kadın ve erkeklerin evlilik uyum ölçeği puanlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak incelenmiştir. ± 1 aralığında yer alan çarpıklık ve basıklık katsayıları verilerin normal dağılım gösterdiğini işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007: 72). Ölçek puanlarına ait

katsayıların belirtilen aralıkta yer aldığı, puanların normal dağılıma sahip olduğu gözlenmiştir (Çizelge 3.4). Normal dağılım varsayımı karşılandığından yapılacak karşılaştırmalar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır.

Çizelge 3.4: Evlilik Uyumu Ölçeğinden Alınan Puanlara Ait Betimsel Değerler

Değişken	Cinsiyet	N	Min	Maks	$\bar{X}$	Ss	Çarpıklık		Basıklık	
							Değer	Std. Hata	Değer	Std. Hata
Evlilik uyumu	Kadın	234	41	73	62,41	7,36	-0,81	0,16	0,04	0,32
	Erkek	234	38	72	62,54	7,28	-0,95	0,16	0,56	0,32

Araştırma kapsamında;

- Cinsiyete göre karşılaştırma yapmak için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.
- Bağlanma stiline göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Çocuk sayısı stiline göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Evlilik süresi stiline göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Evlilik şekli stiline göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Eğitim durumuna göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Aylık gelire göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Yaşa göre karşılaştırma yapmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.
- Cinsiyet ile bağlanma stili arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare analizi uygulanmıştır.

-Yaş ile bağlanma stili arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare analizi uygulanmıştır.

-Evlilik süresi ile bağlanma stili arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare analizi uygulanmıştır.

Varyansların homojenliği varsayımı Levene F testi ile incelenmiştir. Varyansların homojenliği varsayımının karşılanmadığı durumlarda Welch testi kullanılmıştır. Farkın kaynağını belirlemek için LSD ve Tamhane T2 çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Çiftlere göre karşılaştırma yapılırken, çiftlerin evlilik uyumu ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması dikkate alınmıştır. Veriler SPSS 25.0 kullanılarak analiz edilmiştir.

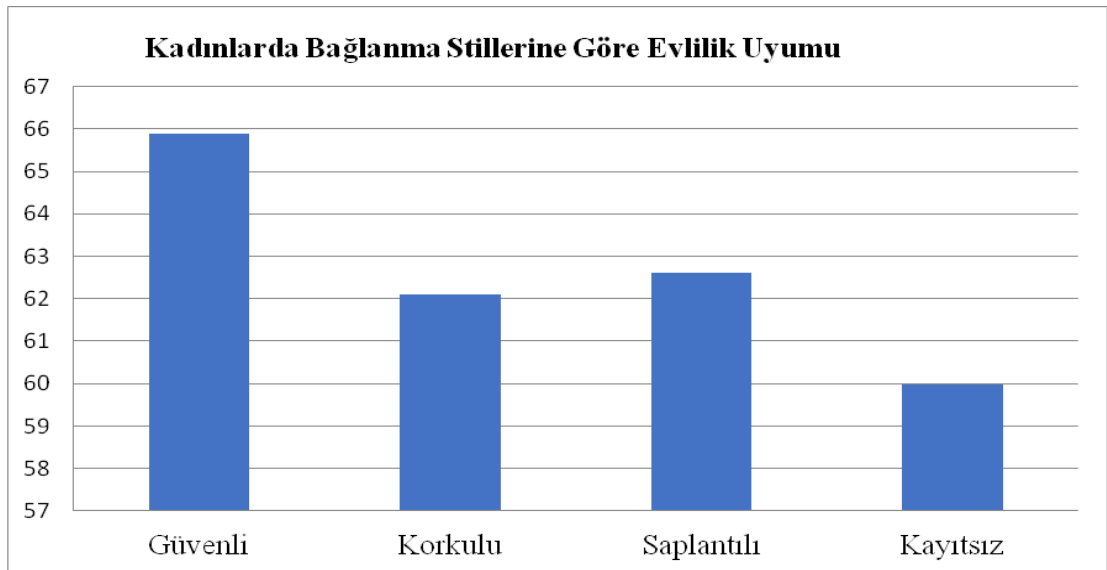
4 BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı doğrultusunda geliştirilen alt problemleri çözmek için uygulanan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 4.1: Bağlanma Stiline Göre Kadınların Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Bağlanma stili	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik Uyumu	Kadın	1. Güvenli	65	65,89	6,74	9,05	0,00	1>4
		2. Korkulu	36	62,11	7,92			
		3. Saplantılı	41	62,61	5,59			
		4. Kayıtsız	92	59,99	7,37			

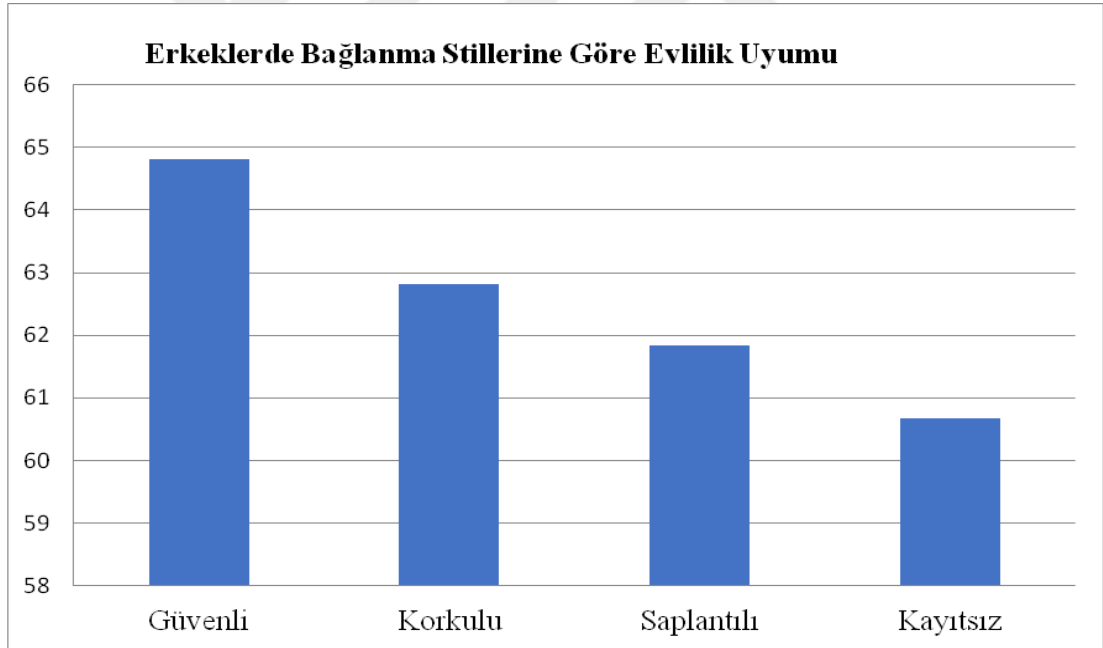
Çizelge incelendiğinde, bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyum puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarınkine göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Çizelge 4.2: Bağlanma Stiline Göre Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Bağlanma stili	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik uyumu	Erkek	1. Güvenli	68	64,81	7,42	4,05	0,01	1>4, 1>3
		2. Korkulu	44	62,82	7,46			
		3. Saplantılı	53	61,83	7,47			
		4. Kayıtsız	69	60,68	6,33			

Çizelge incelendiğinde, bağlanma stiline göre erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyum puan ortalamaları ise hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine göre anlamlı olarak daha yüksektir.

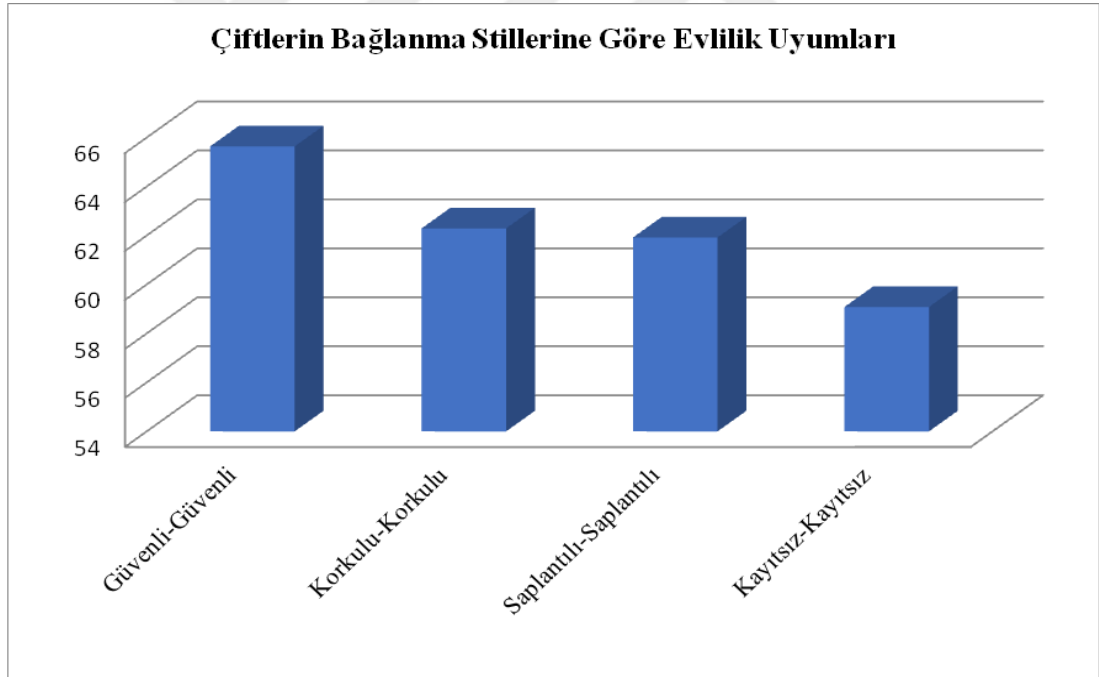

Çizelge 4.3: Bağlanma Stiline Göre Çiftlerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Çiftlerin bağlanma stili	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik uyumu	1. Güvenli-Güvenli	36	65,64	6,35	6,23	0,00	1>4
	2. Korkulu-Korkulu	7	62,29	11,35			
	3. Saplantılı-Saplantılı	12	61,92	4,16			
	4. Kayıtsız-Kayıtsız	38	59,08	6,20			

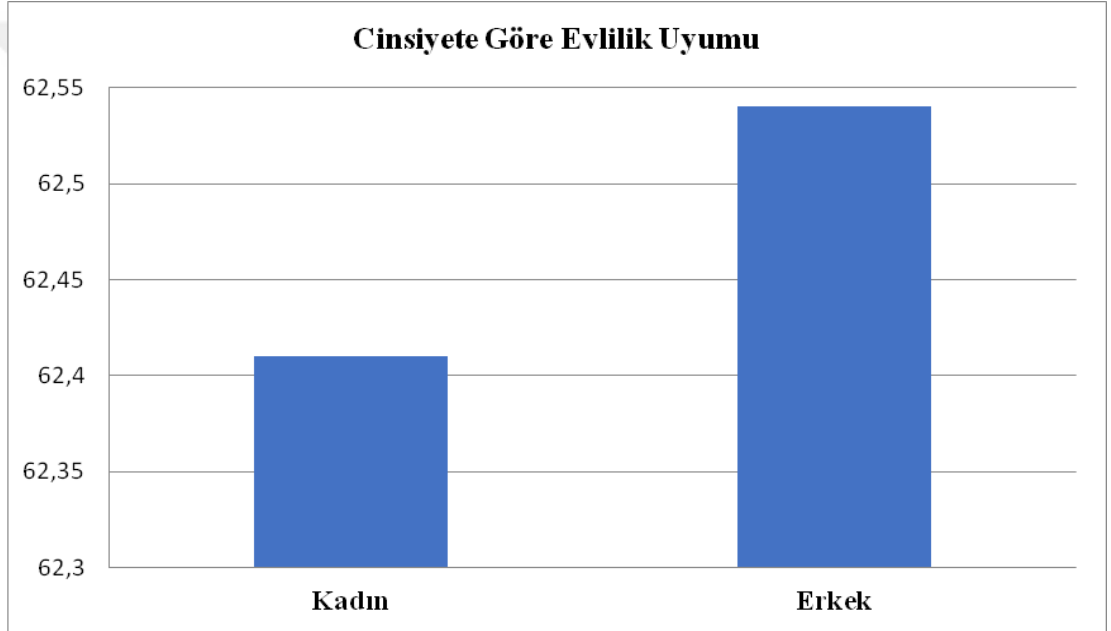
Çizelge incelendiğinde, bağlanma stiline göre çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumu puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksektir.

Çizelge 4.4: Cinsiyete Göre Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
Evlilik uyumu	Kadın	234	62,41	7,36	-0,19	466	0,85
	Erkek	234	62,54	7,28			

Çizelge incelendiğinde, cinsiyete göre evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Araştırmaya dahil edilen kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının farklılaşmadığı gözlenmiştir. Cinsiyet ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.5: Çocuk Sayısına Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Çocuk sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Evlilik uyumu	Kadın	Çocuk yok	28	62,68	6,82	1,23	0,30
		1	45	62,53	7,37		
		2	62	63,73	6,63		
		3 ve daha fazla	99	61,46	7,89		
	Erkek	Çocuk yok	28	63,50	6,39	0,73	0,53
		1	45	62,82	7,88		
		2	62	61,42	7,93		
		3 ve daha fazla	99	62,85	6,81		

Çizelge incelendiğinde, çocuk sayısına göre kadın ve erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Çocuğu olmayan, bir, iki, üç ve daha fazla çocuğu olan kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

Çizelge 4.6: Evlilik Süresine Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Evlilik süresi	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Evlilik uyumu	Kadın	10 yıl ve daha az	91	62,66	6,80	0,89	0,41
		11-20 yıl	58	63,21	7,00		
		21 yıl ve daha fazla	85	61,61	8,14		
	Erkek	10 yıl ve daha az	87	62,60	7,26	0,98	0,38
		11-20 yıl	60	61,50	8,14		
		21 yıl ve daha fazla	87	63,21	6,63		

Çizelge incelendiğinde, evlilik süresine göre kadın ve erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). 10 yıl ve daha az, 11-20 yıl, 21 yıl ve daha fazla evlilik süresine sahip kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

Çizelge 4.7: Evlilik Şekline Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Evlenme şekli	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Evlilik uyumu	Kadın	Görücü usulü	94	62,91	6,72	0,83	0,44
		Tanışarak	83	61,54	7,41		
		Akraba	56	62,68	8,22		
	Erkek	Görücü usulü	94	61,27	7,94	2,65	0,07
		Tanışarak	83	63,02	6,89		
		Akraba	56	63,91	6,45		

Çizelge incelendiğinde, evlilik şekline göre kadın ve erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Görücü usulü, tanışarak ve akraba aracılığı ile evlendiğini ifade eden kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

Çizelge 4.8: Eğitim Durumuna Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik uyumu	Kadın	1. Okur-yazar	11	58,27	12,36	3,66	0,00	3>1, 3>5; 2>1, 2>5
		2. İlkokul	114	63,50	6,56			
		3. Ortaokul	29	65,69	5,49			
		4. Lise	41	60,27	7,72			
		5. Ön lisans	14	59,79	8,57			
		6. Lisans ve lisansüstü	20	61,55	6,33			
	Erkek	1. Okur-yazar	14	63,21	7,19	0,68	0,64	-
		2. İlkokul	86	62,87	6,75			
		3. Ortaokul	66	61,61	7,73			
		4. Lise	49	63,69	6,95			
		5. Ön lisans	16	61,00	9,61			
		6. Lisans ve lisansüstü	1	60,00				

Çizelge incelendiğinde, eğitim durumuna erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte, kadınların evlilik uyum puan ortalamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Tamhane T2 testi sonuçlarına göre, ortaokul ve

ilkokul mezunu kadınların evlilik uyum puan ortalamaları, sadece okur-yazar olan ve ön lisans mezunu kadınlarınkine göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Çizelge 4.9: Aylık Gelire Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Aylık gelir	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Evlilik uyumu	Kadın	3000 TL ve altı	91	61,40	7,55	2,91	0,06
		3001-4000 TL	58	64,33	6,30		
		4001 TL ve üzeri	85	62,20	7,65		
	Erkek	3000 TL ve altı	87	62,32	8,00	0,26	0,77
		3001-4000 TL	61	62,23	7,50		
		4001 TL ve üzeri	86	62,99	6,35		

Çizelge incelendiğinde, aylık gelire göre kadın ve erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). 3000 TL ve altı, 3000-4000 TL ve 4000 TL ve üzeri aylık gelire sahip kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

Çizelge 4.10: Yaşa Göre Kadın ve Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

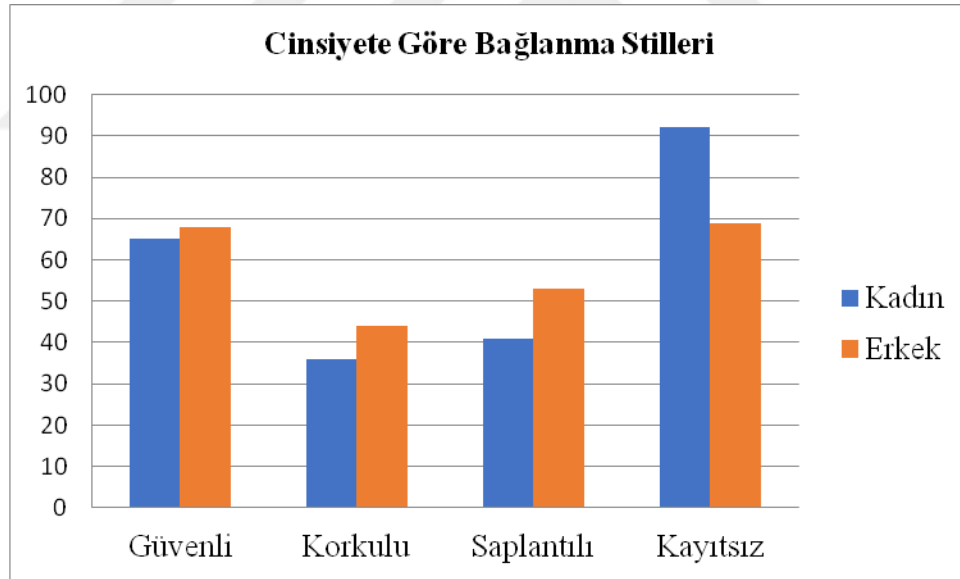
Değişken	Cinsiyet	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Evlilik uyumu	Kadın	35 yaş ve altı	91	63,53	6,40	2,90	0,06
		31-45	84	62,29	7,15		
		46 ve üstü	57	60,56	8,73		
	Erkek	35 yaş ve altı	68	63,38	6,80	1,21	0,30
		31-45	76	61,55	7,28		
		46 ve üstü	88	62,81	7,67		

Çizelge incelendiğinde, yaşa göre kadın ve erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). 35 ve altı, 31-45 ve 46 ve üstü yaş gruplarında bulunan kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

Çizelge 4.11: Cinsiyet ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Bağlanma stili				Toplam	χ^2	P	
		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kayıtsız				
Cinsiyet	Kadın	n	65	36	41	92	234	5,69	0,13
		%	27,8%	15,4%	17,5%	39,3%	100,0%		
	Erkek	n	68	44	53	69	234		
		%	29,1%	18,8%	22,6%	29,5%	100,0%		
Toplam	n	133	80	94	161	468			
	%	28,4%	17,1%	20,1%	34,4%	100,0%			

Çizelge incelendiğinde, kadınların büyük bir oranını kayıtsız (%39,3) ve güvenli (%27,8) bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Erkeklerin de büyük bir oranını kayıtsız (%29,5) ve güvenli (%29,1) bağlanma stiline sahiptir. Cinsiyet ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($\chi^2 = 5,69$; $p > 0,05$).

Çizelge 4.12: Yaş ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Bağlanma stili				Toplam	χ^2	P	
		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kayıtsız				
Yaş	35 yaş ve altı	n	48	35	24	52	159	10,06	0,12
		%	30,2%	22,0%	15,1%	32,7%	100,0%		
	31-45	n	41	19	40	60	160		
		%	25,6%	11,9%	25,0%	37,5%	100,0%		
	46 ve üstü	n	43	25	29	48	145		
		%	29,7%	17,2%	20,0%	33,1%	100,0%		
Toplam	n	132	79	93	160	464			
	%	28,4%	17,0%	20,0%	34,5%	100,0%			

Çizelge incelendiğinde, 35 ve altı, 31-45 ve 46 ve üstü yaş gruplarında bulunan katılımcıların büyük bir oranını kayıtsız (%32,7; %37,5; %33,1) ve güvenli (%30,2; %25,6; %29,7) bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yaş ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($\chi^2=10,06$; $p>0,05$).

Çizelge 4.13: Evlilik Süresi ile ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Bağlanma stili				Toplam	χ^2	P	
		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kayıtsız				
Evlilik süresi	10 yıl ve daha az	n	51	33	31	63	178	2,43	0,88
		%	28,7%	18,5%	17,4%	35,4%	100,0%		
	11-20 yıl	n	36	17	24	41	118		
		%	30,5%	14,4%	20,3%	34,7%	100,0%		
	21 yıl ve daha fazla	n	46	30	39	57	172		
		%	26,7%	17,4%	22,7%	33,1%	100,0%		
Toplam	n	133	80	94	161	468			
	%	28,4%	17,1%	20,1%	34,4%	100,0%			

Çizelge incelendiğinde, 10 yıl ve daha az, 11-20 yıl ve 21 yıl ve daha fazla evlilik süresine sahip katılımcıların büyük bir oranını kayıtsız (%35,4; %34,7; %33,1) ve güvenli (%28,7; %30,5; %26,7) bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Evlilik süresi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($\chi^2=2,43$; $p>0,05$).

5 TARTIŞMA

Evli çiftlerde bağlanma stillerine göre evlilik uyumlarının karşılaştırmalı olarak incelendiği bu araştırmada cinsiyetler arasında ve çiftlerin evlilik uyumlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bu kapsamda araştırmada ilk önce bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyumu puanlarında fark olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmadaki katılımcı, kadınların büyük bir oranını kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip oldukları görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyumlarında anlamlı bir farklılık söz konusudur. İleri analizlere göre güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyumlarının, kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarınkine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular Buzkurt (2014), Uzun (2017), Campbell vd., (2005), Le Poire, Shepard ve Duggan (1999) ve Katalan'ın (2014) yaptıkları araştırmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir. Tucker ve Anders'a göre (1998), kaygılı bağlanma stili olan kadınlar, eşleriyle etkileşimlerde daha düşük bir zevk, uyum düzeyi, yüksek çatışma ve bu etkileşimlerde daha az yakınlık arayışı göstermektedir. Buna karşın güvenli bağlanma stili güçlü kadınların ise evlilik doyumları, etkileşimlerin niteliği olumlu ve yüksek bir düzey sergilemektedir.

Araştırmada ulaşılan bulgulardan birisi de bağlanma stiline göre erkeklerin evlilik uyumlarının karşılaştırılması konusundadır. Çalışmada erkeklerin de büyük bir oranının kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip olduğu görülmüştür. Analizlere göre erkeklerin bağlanma stilleri açısından evlilik uyumları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyum puan ortalamaları ise hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine göre anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgular Tutarel-Kışlak ve Çakırel (2006), Açıık (2008), Shi, (2003), Butzer ve Campbel, (2008), Turanlı'nın (2010) yapmış olduğu araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu'na (2006) göre erkeklerde evlilikle birlikte ortaya çıkan bağlanma uyum mekanizması bayanlarla benzerlik göstermektedir. Güvenli bağlanma özellikleri

gösteren erkekler güvensiz bağlanan hemcinslerine göre daha uyumlu ve sorunsuz evlilik yaşantıları geçirmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu ise eşlerin bağlanma stiline göre evlilik uyumlarının karşılaştırılması konusundadır. Analizlere göre erkeklerin bağlanma stilleri açısından evlilik uyumları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. İleri analizlere göre güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumu puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Öztekin (2016), Hamarta (2004); Russell, Baker ve McNulty (2013), Scott ve Babcock, (2010) ve Uzun'un (2017) gerçekleştirdiği araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Öztekin'e göre (2016) evli çiftlerde yakınlık inancı ve uyum, ilişkilerdeki bağlılığın en güçlü yordayıcısıdır. Bu açıdan güvenli bağlanma stilleri yüksek çiftler güçlü yakınlık ve uyum özellikleri gösterirken kaçınan bağlanma stiline sahip olan çiftler ise olumsuz bir uyum ve yakınlık özellikleri göstermektedir. Benzer şekilde ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen araştırmaların çoğu, güvenli bağlanma ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu, buna karşın güvensiz bağlanma stilleri ile evlilik doyumu arasında ise anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir (Hamarta, 2004; Russell, Baker ve McNulty, 2013; Scott ve Babcock, 2010). Firestone'a (2013) göre bağlanma stili etkisi, çiftlerde aşk zamanlarında veya duygusal etkileşimin güçlü olduğu zamanlarda değil genellikle kriz sırasında ortaya çıkar. Bu açıdan güvenli bağlanma stillerine sahip olan çiftler aralarında ortaya çıkan sorunları, etkili yöntemlerle ele almakta, akılcı ve uyumlu bir yaklaşımla çözebilmektedir.

Araştırmanın diğer boyutunda ise katılımcıların cinsiyet, aylık gelir, yaş, çocuk sayısı, evlilik şekline, süresine göre evlilik uyumlarında karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma verilerine göre, cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik şekline, süresine yaşa ve aylık gelire göre evlilik uyumunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte eğitim durumu ve aylık gelire göre evlilik uyumu farklılık göstermektedir. İleri analizlere göre, kadınların evlilik uyum puan ortalamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaokul ve ilkokul mezunu kadınların evlilik uyum puan ortalamaları, sadece okur-yazar olan ve ön lisans mezunu kadınlarınkinden göre anlamlı olarak daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu bulgular Karadağ (2015) ve Şener-Terzioğlu'nun (2005) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Karadağ'a göre (2015) evlilikte, aile bireyleri arasındaki ilişkilerde ve uyumda aile içi iletişimin önemli bir rolü vardır. Çiftler arasındaki eğitim durumu farklılıkları beraberinde iletişimde yetersizliklere ve uyum sorunlarına yol açabilmektedir. Diğer taraftan Şener ve Terzioğlu'na (2002) göre eğitim durumu arttıkça eşlerin birbirlerinin fikirlerini anlamlandırma ve duygularını paylaşma eğilimleri güçlenmektedir. Güçlü duygu ve düşünce paylaşımları beraberinde eşlerin uyumlarına olumlu bir şekilde yansımaktadır. Benzer şekilde. Alayi, Ahmadi Gatab ve Khamen (2011), çiftlerin eş iletişim ve uyumlarının çeşitli yönlerinde güçlü iletişim becerilerine sahip eş uyumluluğunun zayıf iletişim becerilerine sahip olanlardan anlamlı derecede yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Basharpoor ve Sheykholeslami'ye (2015) göre genel olarak, evlilik ilişkilerinde ve aile işlevlerinde yaşanan aksaklıkların, özellikle eğitim ve sosyo-ekonomik durumu düşük olan kadınlar için, yaşam kalitesinin ve doyumunun düşmesine neden olabilmektedir. Tüm bu yönleriyle eğitim durumu düşük kadınlar evlilik uyumları ve aile işlevlerinde ortaya çıkan sorunlardan çok yüksek düzeyde olumsuzluklar yaşamakta ve uyum durumunu kendileri için önemli bir sorun haline getirmektedirler.

Bağlanma stilleri sadece evlilik uyumu değil, aile üyelerinin evdeki rollerini nasıl oynadıklarına ve ortaya çıkan sorunları nasıl çözdüklerine ve aile üyeleri arasındaki iletişimi nasıl sağladıklarına kadar birçok değişkenle ilişkilidir. Evlilik özelliklerinin, özellikle evlilik uyumunun bireylerin sağlığı üzerinde etkisi olduğu açıktır. İyileştirilmiş eşler, birbirleri ile daha az çatışmalar ve sorunlarını kolayca çözerler ve bu nedenle evlilik yaşam kaliteleri oldukça iyidir. Ayrıca, evlilik uyumsuzluğunun sadece eşleri değil çocukları da olumsuz şekilde etkileyebilir (Darvizeh and Kahki, 2008; Hetherington, 1993; Levenson and Gottman; Peterson-Post vd, 2014; Trudel and Goldfarb, 2010). Tüm bu faktörler bir yönüyle evlilik uyumunu da doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, aile içi ilişkilerde ve düzeninde bağlanma stillerinin, evlilik uyumunda önemli faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, eşler arasındaki uyum ve ilişki kalitesini arttırmaya yönelik herhangi bir çabanın onların bağlanma stillerini dikkate alması önem arz etmektedir.

6 SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

- Araştırmada kadınların ve erkeklerin büyük bir oranını kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Cinsiyet ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
- Bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık vardır. Güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyumları kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarinkine göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
- Bağlanma stiline göre erkeklerin evlilik uyumlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyumları hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.
- Bağlanma stiline göre çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumlarının, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Cinsiyete göre çiftlerin evlilik uyumlarında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının benzer düzeyde olduğu görülmüştür.
- Çocuk sayısına göre kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.
- Evlilik süresine göre kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
- Evlilik şekline göre kadın ve erkeklerin evlilik uyumları anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemiştir. Görücü usulü, tanışarak ve akraba aracılığı ile evlendiğini ifade eden kadın ve erkeklerin evlilik uyumları farklılaşmamıştır.

- Eğitim durumuna erkeklerin evlilik uyumları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bununla birlikte, kadınların evlilik uyum puan ortalamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaokul ve ilkokul mezunu kadınların evlilik uyum puan ortalamaları, sadece okur-yazar olan ve ön lisans mezunu kadınlarındaki göre anlamlı olarak daha yüksektir.
- Aylık gelire göre kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemiştir.
- Kadın ve erkeklerin yaşlarına göre evlilik uyumları anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği görülmüştür.
- Katılımcıların yaşları ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
- Katılımcıların evlilik süresi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

6.1 Öneriler

- Güvenli bağlanmanın olumlu bir evlilik uyumuna yol açtığı dikkate alınır, güvenli bağlanma stilleri konusunda çiftlere, anne-babalara eğitim ve seminerler verilebilir.
- Çiftler arasındaki çatışmaların ve sorunların çözümünde onların bağlanma stilleri dikkate alınabilir.
- Çiftlerin bağlanma stilleri ve evlilik uyumları konusundaki farkındalıklarını geliştirmek üzere aile ve evlilik danışmanlık programları ve eğitimleri düzenlenebilir.
- Küçük yaşlardan itibaren başlayarak çocuklara ve gençlere güvenli bağlanma stilleri konusunda psikolojik danışmanlık ve rehberlik desteği sağlanabilir.
- Çiftlerin evlilik öncesinden (Nişan, söz ya da tanışma dönemi) evlilik sonrası ilerleyen yıllara kadar eş uyumu ve bağlanma stillerindeki değişimleri ortaya koyacak boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Evlilik uyumunu olumsuz etkileyen faktörlere yönelik nitel araştırmalar yapılabilir.
- Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri ilişkisi konusunda nicel yöntemlerle gerçekleştirilen bu çalışma nitel araştırma yöntemleri ile derinlemesine incelenebilir.

- Çiftlerin olumlu etkileşim ve güvenli bağlanma stillerine yönelik psikoloji danışmanlık uygulamalarının onların evlilik uyumlarına etkisini test edecek deneysel araştırmalar yapılabilir.

-Bireylerin gelişim dönemlerinde bağlanma stillerinde ortaya çıkan değişimleri tespit etmek amacıyla nitel ve nicel araştırma yöntemlerini bir arada ele alan karma model araştırmaları gerçekleştirilebilir.

-Bu çalışmanın bulguları aile danışmanlığı alanında önemli bilgiler sağlayabilir. Aile danışmanları, danışan çiftlerin yaşadıkları sorunların çözüm sürecinde onların bağlanma stillerini ve eş uyum düzeylerini dikkate alabilirler.

-Bu kapsamda aile danışmanlığı programlarına bağlanma stilleri ve evlilik uyumu içerik modülleri eklenebilir.

KAYNAKÇA

- Açık, Ö. (2008). Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Akdağ, S.T. (2011). Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki. Tıpta Uzmanlık Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi.
- Aktürk, B. E. (2006). Marital satisfaction in Turkish remarried families: Comparison among marital status, effect of stepchildren and contributing factors. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Alayi, Z., AhmadiGatab, T., Khamen, A. B. Z. (2011). Relation between communication skills and marital-adaptability among university students. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 30, 1959–1963.
- Allen, J. P., Moore, C., Kuperminc, G., & Bell, K. (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child development*, 69(5), 1406–1419.
- Aydın, M. (2000). Kurumlar Sosyolojisi, Ankara: Vadi Yayınları.
- Bağlı, M. ve Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin)
- Bal, H. (2007). Bağlanma stilleri, cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.
- Basat, Ç. (2004) An exploration of marital satisfaction, locus of control and self-esteem as predictors of sexual satisfaction. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Basharpoor, S., & Sheykholeslami, A. (2015). The Relation of Marital Adjustment and Family Functions With Quality of Life in Women. *Europe's Journal of Psychology*, 11(3), 432–441. doi:10.5964/ejop.v11i3.859
- Bedir, İ. (2018). Evli bireylerde evlilik doyumunu yordayan değişkenlerin incelenmesi, Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Bell, D.C. (2009). Attachment Without Fear. *J Fam Theory Rev.* 1(4):177–97. doi: 10.1111/j.1756-2589.2009.00025.x.
- Bell, D.C. (2012). Next Steps in Attachment Theory. *J Fam Theory Rev.* 4(4), 275–81. doi: 10.1111/j.1756-2589.2012.00135.x.
- Berkoviç, E. (2019). Can Attachment Theory Explain Our Relationships?. Erişim: 15.05.2109, <https://www.miuc.org/can-attachment-theory-explain-our-relationships/>
- Birnbaum, G. E., Reis, H. T., Mikulincer, M., Gillath, O., & Orpaz, A. (2006). When sex is more than just sex: Attachment orientations, sexual experience, and relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 929.
- Bolattekin, A. (2014). Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bozkurt, A. (2014). Evli bireylerde bağlanma stilleri, aile içi eşler arası şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü

- Bradbury, T., Fincham, F. ve Beach, S. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Brennan ,K.A., Shaver, P.R. (1998). Attachment styles and personality disorders: their connections to each other and to parental divorce, parental death, and perceptions of parental caregiving. *J Pers.*, 66(5), 835-78.
- Budak, S., (2000). Psikoloji Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bulut, I., (1993). Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi, Ankara.
- Butzer, B. & Campel, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: a study of married couples. *Personal Relationships*, 15, 141–154.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157
- Campbell, L., Simpson, J.A., Boldry, J., Kashy D.A. (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: the role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 510-31.
- Canel, A, N. (2012). Aile ve Evlilik Hayatı, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü. Aile Eğitim Programı. İstanbul.
- Cansel, E. (1991). Türk Ailesinin Anayasanın 41. Maddesine Göre İncelenmesi. *Prof. Dr. Jale G. Akipek 'e Armağan, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya*, 405-415.
- Castells, Manuel (2006) : Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, 2. Cilt, (Çev.: Ebru Kılıç), İstanbul Bilgi Üniv. Yay., İstanbul.
- Chapin, L. R., Chapin, T. J. ve Sattler, L. G. (2001). The relationship of conflict resolution styles and certain marital satisfaction factors to marital distress. *Family Journal*, 9 (3), 259-265.
- Clements, M. L., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2004). Before they said “I do”: Discriminating among marital outcomes over 13 years. *Journal of Marriage and Family*, 66(3), 613-626.
- Cohan, C. L., & Bradbury, T. N. (1997). Negative life events, marital interaction, and the longitudinal course of newlywed marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), 114.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2016). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çelik, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana.
- Çiftçi, O. (1991). Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-4.
- Daker-White G., Donovan, J. (2002). Sexual satisfaction, quality of life and the transaction of intimacy in hospital patients' accounts of their (hetero)sexual relationships. *Sociology of Health and Illness*, 24(1), 89-113.
- Darvizeh Z., Kahki F. (2008). Study of relationships between marital adjustment and well-being. *Women's Studies*, 6(1), 91–104.
- Dökmen, Ü. (2008). İletişim Çalışmaları ve Empati (38. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Edwards, J. N., & Booth, A. (1994). Sexuality, marriage, and well-being: The middle years. In A. S. Rossi (Ed.), *Sexuality across the life course* (pp. 233–259). Chicago: University of Chicago Press.

- Ellis A, Abrams M, Abrams L. (2008). Theories of Personality. New York: Sage Press.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A Diary study. *Personal Relationships*, 9 (1), 39-55.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15, 446-460.
- Firestone, L. (2013). How Your Attachment Style Impacts Your Relationship. Psychology Today. Retrieved from <https://www.psychologytoday.com/blog/compassion-matters/201307/how-your-attachment-style-impacts-your-relationship>
- Fraley, R.C., Roisman, G.I., Booth-LaForce, C., Owen, M.T., Holland, A.S. (2013). Interpersonal and genetic origins of adult attachment styles: a longitudinal study from infancy to early adulthood. *J Pers Soc Psychol*. 104(5), 817-38. doi: 10.1037/a0031435.
- Fraley RC. Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanisms. *Personality and Social Psychology Review*. 2002;6:123–151.
- Furedi, Frank (2001) : Korku Kültürü Risk Almamanın Riskleri, (Çev.: Barış Yıldırım), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Gazmarian, J.A., James, S.A., Lepkowski, J.M. (1995). Depression in black and white women: The role of marriage and socioeconomic status. *Ann Epidemiol*, 5(6),455- 463
- Gila A. and Giora R. (2018). Attachment and pedagogical relevant practices as elements of a successful alternative school through the narratives of its students, *Psychology in the Schools*, 55, 10, 1239-1258.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2008). Family therapy: An overview. Belmont, CA: Brooks/Cole.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual review of psychology*, 49(1), 169-197.
- Griffin, D. W., & Bartholomew, K. (1994). *Relationship Scales Questionnaire*. Jessica Kingsley publishers.
- Guerrero, L.K. (1996). Attachment-style differences in intimacy and involvement: A test of the four category model. *Communication Monographs*, 63:269–292.
- Guo, B., & Huang, J. (2005). Marital and sexual satisfaction in Chinese families: Exploring the moderating effects. *Journal of Sex & Marital Therapy* 31(1): 21–29.
- Güleç, G. (2013). Aile yapısı ve ilişkileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Halford, W. K., Kelly, A. ve Markman, H. J. (1997). The concept of a healthy marriage. In W. K. Halford & H. j. Markman (eds). *Clinical Handbook of Marriage and Couples Interventions* (pp 3-12). New York: John Wiley.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma teorisi ve yetişkin ilişkilerinde bağlanma. (Edt. Sünbül, A.M.) *Eğitime Yeni Bakışlar*, Konya: Eğitim Yayınevi
- Hetherington E. M. (1993). An overview of the Virginia Longitudinal Study of Divorce and Remarriage with a focus on early adolescence. *Journal of Family Psychology*, 7, 39–56.

- Jenkins, J. M., Rasbash, J., & O'Connor, T. (2003) The role of the shared context in differential parenting. *Developmental Psychology*, 39, 99-113.
- Jones, J. D., Cassidy, J., & Shaver, P. R. (2015). Parents' self-reported attachment styles: a review of links with parenting behaviors, emotions, and cognitions. *Personality and social psychology review : an official journal of the Society for Personality and Social Psychology, Inc*, 19(1), 44–76. doi:10.1177/1088868314541858
- Jones, Charles L.; Tepperman, Lorne; Wilson, S. J. (1995) *The Futures Of The Family*, Prantice-Hall, New Jersey, U.S.A.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kasapoğlu, A., Karkıner, N. (2011); *Aile Sosyolojisi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Katalan, C. (2014). Genç Türk yetişkinlerinde çocuk yetiştirme tarzları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkide doyum, romantik ilişkide kaygı arasındaki ilişkiler. Bahçeşehir Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kennedy J. H & Kennedy, C. E. (2004), Attachment Theory: Implications for School Psychology. *Psychology in the Schools*, 41(2), 247- 259.
- Kılıç, E. (2009). Aile terapileri. *Psikoterapi Yöntemleri. İçinde* (229-271). Ankara: Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat, *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(8): 9-22.
- Kuyumcu, B. (2005). Evli çiftlerin evlilik doyumu ile gestalt temas biçimleri, bağlanma stilleri ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kümbetoğlu, B. (1997). Aile, Evlilik, Nikâh: Değişen Kavramlar. *Toplum ve Bilim*, 73 Yaz, Birikim Yay., İstanbul.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C. ve Kerr, S. T. (1990). The long-term marriage. Perceptions of stability and satisfaction. *International Journal of Aging and Human Development*, 31, 189-195.
- Le Poire, B.A., Shepard, C., Duggan, A. (1999). Nonverbal involvement, expressiveness, and pleasantness as predicted by parental and partner attachment style. *Communication Monographs*, 66, 293–311.
- Levenson R. W., Gottman J. M. (1985). Physiological and affective predictors of change in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 85–94.
- Locke, H.J. and Wallace, K.M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21, 251-255.
- McLeod, S. (2017). Attachment Theory. Erişim: 15.05.2019 <https://www.simplypsychology.org/attachment.html>
- Mohammadi, K., Samavi, A., & Ghazavi, Z. (2016). The Relationship Between Attachment Styles and Lifestyle With Marital Satisfaction. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 18(4), e23839. doi:10.5812/ircmj.23839
- Morokoff PJ, Gilliland, R. (1993). Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *J Sex Res.*, 30(1):43-53
- Nichols, W. (2005). *Handbook of Couples Therapy*. Michele Harway (Ed.), Life cycle stages, (s. 28-43). New Jersey: John Wiley.
- Okurcan, M. (2018). Evlilikte çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyum ilişkisinin incelenmesi, Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (1997). Cinsellik ve cinsel yaşam. *Pdrem Yayınları*, Ankara.

- Özgüven, İ.E. (2000). Evlilik ve aile terapisi. Ankara, *Pdrem Yayınları*, Ankara.
- Öztekin, C. (2016). Romantik ilişkilerde bağlılığın yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve yakın ilişki inançları. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- Öztürk, R. (2016). Üniversite mezunu çalışan evli bireylerde evlilik çatışmasının nedensellik – sorumluluk yükleme tarzları ve algılanan güç açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Melikşah Üniversitesi, Kayseri.
- Pasch, L. A., & Bradbury, T. N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 219-230.
- Penman, R. (2005). Current approaches to marriage and relationship research in the United States and Australia. *Fam Matters*, 70:26–35.
- Peterson-Post K. M., Rhoades G. K., Stanley S. M., Markman H. J. (2014). Perceived criticism and marital adjustment predict depressive symptoms in a community sample. *Behavior Therapy*, 45(4), 564–575.
- Pietromonaco, P.R, Uchino, B., Dunkel, S.C. (2013). Close relationship processes and health: implications of attachment theory for health and disease. *Health Psychol.*, 32(5), 499–513. doi: 10.1037/a0029349.
- Rıza, İ. (1991). Aileye Yönelik Hukuki Düzenlemeler, TAY, Ankara.
- Robinson, L. C. ve Blanton, P. W. (1993). Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 42 (1), 38-45.
- Russell, V.M., Baker, L.R., McNulty, J.K. (2013). Attachment insecurity and infidelity in marriage: do studies of dating relationships really inform us about marriage? *J Fam Psychol.*, 27(2), 242–51. doi: 10.1037/a0032118.
- Saavedra, M. C., Chapman, K. E., & Rogge, R. D. (2010). Clarifying links between attachment and relationship quality: Hostile conflict and mindfulness as moderators. *Journal of Family Psychology*, 24(4), 380-390.
- Sakmar, E. (2010). The predictive role of communication on the relationship satisfaction in married individuals with and without children and in cohabiting individuals: The moderating role of sexual satisfaction. Degree of Master, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Scott, S., Babcock, J.C. (2010). Attachment as a Moderator Between Intimate Partner Violence and PTSD Symptoms. *J Family Violence.*, 25(1), 1–9. doi: 10.1007/s10896-009-9264-
- Segrin, C., & Flora, J. (2000). Poor social skills are a vulnerability factor in the development of psychosocial problems. *Human Communication Research*, 26(3), 489–515
- Sheftall, A. H., Mathias, C.W., Furr, R.M., Dougherty, D.M. (2013). Adolescent Attachment Security, Family Functioning, and Suicide Attempts. *Attach Hum Dev.*, 15(4), 368–83.
- Simpson, J.A., Collins, W.A., Tran, S., Haydon, K.C. (2007). Attachment and the experience and expression of emotions in romantic relationships: A developmental perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92:355–367.
- Simpson, J.A., Rholes, W.S., Phillips, D. (1996). Conflict in close relationships: an attachment perspective. *J Pers Soc Psychol.*, 71(5), 899-914.
- Spainer, G. B. ve Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 825-839.

- Stanton, S.C, Campbell, L. (2014). Perceived social support moderates the link between attachment anxiety and health outcomes. *PLoS One*. 9(4):e23839. doi: 10.1371/journal.pone.0095358.
- Sternberg, R.J., Hojjat, M. (1997). Satisfaction in Close Relationships. New York: Guilford. 67-71.
- Süataç, A (2010). Evlilik Uyumunun Kişilerarası Tarz ve Öfke Açısından Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi. İzmir
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürler arası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Şener, Arzu & Terzioğlu Günsel, (2002). Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.Karadağ, Ş. (2015). Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin Rolü: Konya örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Taniguchi, S. T., Freeman, P. A., Taylor, S., & Malcarne, B. (2006). A study of married couples' perceptions of marital satisfaction in outdoor recreation. *Journal of Experiential Education*, 28(3), 253–256.
- Tarhan, N. (2005). Kadın psikolojisi (3. baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.
- TDK (2019). Güncel Türkçe Sözlük, aile, 25.05.2019 tarihinde <http://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Timur, M.S (2008) Boşanma Sürecinde Olan ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Tokuş, T. (2014). İlişki modellerinde bağlanma stilleri ve utancın rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü / Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
- Trudel G., Goldfarb M.R. (2019). Marital and sexual functioning and dysfunctioning, depression and anxiety. *Sexologies*, 19(3), 137-142.
- Tucker, J.S., Anders, S.L. (1998). Adult attachment style and nonverbal closeness in dating couples. *Journal of Nonverbal Behavior*, 22:109–124.
- TUİK (2018). Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2017 26.05.2019 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27593> adresinden ulaşıldı.
- Turanlı, P. (2010). Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P, Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 7 (1), 55-65.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.
- Türk Medeni Kanunu (2001), T. C. Resmî Gazete, 24607, 12 Ağustos 2001.
- Ulu. S. (2003). Attitudes Toward Marital Violence: Individual and Situational Factors (Unpublished Msc Thesis). Ankara: The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Uzun, K.N. (2017). Bağlanma stilleri ve evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi / Bağlanma stilleri ve evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Ürtmen, S. (2003). Yetişkin bağlanma stilleri, mekana bağlanma eğilimi ve keşfetme yönelimi arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yaşar, Ö.S. (2014). Yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmalarının arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1 (4), 12-20.

EKLER

Sayfa

Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	78
Evlilikte Uyum Ölçeği	80
İlişki Ölçekleri Anketi.....	82

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1) Cinsiyet: A) Kadın Erkek

2) Yaş: _____

3) Öğrenim Durumu:

A) Okur-yazar değil B) Okur-yazar C) İlkokul D) Ortaokul

E) Lise F) Ön Lisans G) Lisans H) Lisans Üstü

3) Evlilik Süresi: _____

4) Çocuk Sayısı: _____

5) Hanenizin aylık toplam geliri nedir? .....

6) Gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

7) Evliliğinizden ne derecede memnunsunuz?

A) Hiç memnun değilim

B) Az memnunum

C) Orta derecede memnunum

D) Memnunum

E) Çok memnunum

8) Eşinizle beraberlik sürelerinizi aşağıdaki seçeneklerin karşısına yazınız:

a) Arkadaşlık süresi: _____

c) Nişanlılık süresi: _____

b) Flört süresi: _____

d) Evlilik süresi: _____

e) Diğer: _____

9) Evlilik şekliniz:

Görücü usulü   Tanışarak   Akraba   Diğer (belirtiniz)

_____

10. Bu sizin ilk evliliğiniz mi? Evet Hayır

11. Yukarıdaki soruya cevabınız hayır ise daha önceki evlilik sayı ve sürelerini belirtiniz.

_____

_____

EVLİLİKTE UYUM ÖLÇEĞİ

1. Ölçeğin bu maddesinde, evliliğinizdeki mutluluk düzeyini tüm yönleri ile en iyi tanımladığına inandığınız noktayı daire içine alınız. Oradaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil etmekte ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliğinde çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliğinden çok büyük bir doyum ve mutluluk duyan küçük bir azınlığı temsil ederek derecelenmiş bulunmaktadır.

• • • • • • •

çok
mutsuz

mutlu

çok
mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz. Yukarıdaki ilk maddeyi atlamayınız.

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Hiç anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Boş zaman etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Duyguların ifadesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Arkadaşlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Cinsel ilişkiler	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi ve uya uygun davranış)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Yaşam felsefesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle;
- erkeğin susması ile
  - kadının susması ile
  - karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır
11. Ev dışı faaliyetlerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?
- Hepsini
  - Bazılarını
  - Çok azını
  - Hiçbirini
12. Boş zamanlarımızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?
- Dışarıda bir şeyler yapmayı
  - Evde oturmayı
13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?
- Sık sık
  - Arada sırada
  - Çok seyrek
  - Hiçbir zaman

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıda, yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni hiç
tanımlamıyor

Beni kısmen
tanımlıyor

Tamamıyla
beni tanımlıyor

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
12. Başkalarına tamamiyle güvenmekte zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
23. Terk edilmekten korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Evrak Tarih ve Sayısı: 18/07/2019-4352

I.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 96354944-044-4352
Konu : Anket Hk.

18/07/2019

Sayın Yelda İpek ÇAĞLAYAN

Enstitümüz Y1616.010003 numaralı Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Yelda İpek ÇAĞLAYAN'ın "EŞLERDE EVLİLİK UYUMU İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması gereği "Sosyo-Demografik Bilgi Formu", "Evlilikte uyum Ölçeği" ve "İlişki Ölçekleri Anketi" ile ilgili anketi 18.06.2019 tarih ve 2019/09 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir. Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Zeynep Çiğdem
KAYACAN
Müdür

Evrakın Doğrulama İçin : <https://evrakdogrulama.aydin.edu.tr/en/Verion/Dogrulu/BelgeDogrulama.aspx?V=BENNEBTC5>

Adres:Beşyol Mah. İhsanî Cad. No:38 Şişli/Şişli, 34295 Kısıklı/İstanbul
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağı: <http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba SUNNETÇİ
Unvanı: Üstün Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Yelda İpek ÇAĞLAYAN

Doğum Tarihi: 17.07.1990

Doğum Yeri : Antakya\Hatay

E-mail : ipkcglyn@gmail.com

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans (2019)

Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Psikoloji (2014)